

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (första avdelningen)
den 5 oktober 2004*

I mål T-45/01,

Stephen Sanders, Oxon (Förenade kungariket), och de 94 sökande vars namn anges i bilaga, företrädda av P. Roth, QC, I. Hutton och A. Howard, barristers,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av J. Currall och L. Escobar Guerrero, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

med stöd av

Europeiska unionens råd, inledningsvis företrädd av J.-P. Hix och A. Pilette, därefter av J.-P. Hix och B. Driessen, båda i egenskap av ombud,

intervenient,

* Rättegångspråk: engelska.

angående en talan om skadestånd för den ekonomiska skada som sökandena påstår sig ha lidit till följd av att de inte erhöll ställning som tillfälligt anställda i gemenskaperna såvitt avser den verksamhet som de utförde i samarbetsprojektet Joint European Torus (JET),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (första avdelningen)

sammansatt av ordföranden B. Vesterdorf samt domarna M. Jaeger och H. Legal, justitiesekreterare: byrådirektören J. Plingers,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter förhandlingarna den 8 maj och den 23 september 2003,

följande

Dom

Tillämpliga bestämmelser

- 1 I artikel 1 andra stycket i Euratomfördraget föreskrivs följande:

”Gemenskapen skall ha till uppgift att genom att skapa de förutsättningar som behövs för en snabb organisation och tillväxt av kärnenergiindustrierna, bidra till en höjning av levnadsstandarden i medlemsstaterna och till utvecklingen av förbindelserna med övriga länder.”

- 2 I artikel 2 EA föreskrivs bland annat att för att fullgöra sin uppgift skall Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) främja forskning och säkerställa spridning av teknisk information.

- 3 I artikel 49 EA föreskrivs följande:

”Ett gemensamt företag[*] bildas genom beslut av rådet.

Varje gemensamt företag skall vara en juridisk person.

Det gemensamma företaget skall i varje medlemsstat ha den mest vittgående rättskapacitet som tillerkänns juridiska personer enligt den nationella lagstiftningen; det skall särskilt kunna förvärva och avyttra lös och fast egendom samt föra talan inför domstolar och andra myndigheter.

Om inte något annat föreskrivs i detta fördrag eller i företagets stadgar, skall det gemensamma företaget vara underkastat de bestämmelser som gäller för industri- eller handelsföretag; stadgarna får subsidiärt hänvisa till medlemsstaternas nationella lagstiftning.

Utom då domstolen är behörig enligt detta fördrag, skall tvister som gäller gemensamma företag avgöras av behöriga nationella domstolar.” [*I överensstämmelse med terminologin i rådets beslut 91/677/Euratom, 96/305/Euratom, 98/585/Euratom m.fl. kommer nedan, då man syftar på det i målet aktuella gemensamma företaget JET, uttrycket samarbetsprojekt att användas i stället för gemensamt företag. Övers. anm.]

- 4 I artikel 51 EA anges följande:

”Till dess att organ för förvaltning av de gemensamma företagen har inrättats, skall kommissionen ansvara för att rådets samtliga beslut om att bilda företagen genomförs.”

- 5 I artikel 152 EA föreskrivs följande:

”Domstolen skall vara behörig att avgöra alla tvister mellan gemenskapen och dess anställda inom de gränser och på de villkor som fastställts i tjänsteföreskrifterna eller som följer av anställningsvillkoren.”

- 6 Artikel 151 EA har följande lydelse:

”Domstolen skall vara behörig att avgöra tvister om sådant skadestånd som avses i artikel 188 andra stycket [EA].”

- 7 Artikel 188 andra stycket EA har följande lydelse:

”Vad beträffar utomobligatoriskt ansvar skall gemenskapen ersätta skada, som orsakats av dess institutioner eller av dess anställda under tjänsteutövning, i enlighet med de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar.”

- 8 Samarbetsprojektet (joint undertaking) Joint European Torus (JET), i vilket sökandena arbetade, upprättades genom rådets beslut 78/471/Euratom av den 30 maj 1978 (EGT L 141, s. 10) för genomförande av Euratomprogrammet Fusion. Avsikten med projektet var att konstruera, driva och utnyttja en stor torusmaskin av typen tokamak och tillhörande hjälpanläggningar. JET-projektet som inledningsvis var avsett att pågå i tolv år förlängdes vid följande tre tillfällen: genom rådets beslut 88/447/Euratom av den 25 juli 1988 (EGT L 222, s. 4) till och med den 31 december 1992, genom rådets beslut 91/677/Euratom av den 19 december 1991 (EGT L 375, s. 9; svensk specialutgåva, område 12, volym 2, s. 150) till och med den 31 december 1996 och, slutligen, genom rådets beslut 96/305/Euratom av den 7 maj 1996 (EGT L 117, s. 9) till och med den 31 december 1999. Därefter fortsatte programmet bland annat inom ramen för den europeiska överenskommelsen om utvecklingsverksamhet inom fusionsenergin.
- 9 I samarbetsprojektets stadgar (nedan kallade stadgarna), vilka bilagts beslut 78/471, anges att projektet skall ha sitt säte i Culham, Oxfordshire i Förenade kungariket och att medlemmarna i projektet, förutom Euratom, medlemsstaterna eller deras behöriga myndigheter på kärnenergiområdet, särskilt skall bestå av värdorganisationen United Kingdom Atomic Energy Authority (UKAEA) samt, efter beslut 91/677, Schweiziska edsförbundet.
- 10 I stadgarna anges att JET:s ledningsorgan utgörs av styrelsen och projektets direktör. JET:s styrelse biträds av en verkställande kommitté, och styrelsen kan begära ett yttrande av ett vetenskapligt råd.
- 11 Artikel 4.2.2 i stadgarna har följande lydelse:

”JET:s styrelse skall bland annat

...

- d) utse direktören och de högre tjänstemännen i projektet för att de skall kunna anställas av kommissionen eller i förekommande fall av värdorganisationen, och fastställa deras tjänstgöringstid, godkänna projektets övergripande personalstruktur och besluta om förfaranden för tjänstetillsättning och personalledning,

...

- f) i enlighet med artikel 10 godkänna den årliga budgeten inklusive personalförteckningen, projektets utvecklingsplan och de estimerade kostnaderna för projektet.”
- 12 Enligt artikel 7 i stadgarna är direktören för projektet det verkställande organet i samarbetsprojektet och dess legala ställföreträdare. Direktören ”verkställer projektets utvecklingsplan inom ramen för de riktlinjer som lämnas av JET:s styrelse”. Direktören ”skall bland annat
- a) organisera, leda och övervaka projektgruppen,
 - b) lämna förslag till JET:s styrelse angående den huvudsakliga strukturen på projektgruppen och för styrelsen föreslå tillsättandet av högre tjänstemän.”

- 13 I artikel 8 i stadgarna föreskrivs angående projektgruppen, i dess ursprungliga lydelse som var tillämplig till och med den 21 oktober 1998 (se nedan punkterna 25 och 26), följande:

”8.1 Projektgruppen skall bistå direktören för projektet vid fullgörandet av dennes uppgifter. Personalen skall fastställas i personalöversikten i enlighet med den årliga budgeten. Den skall utgöras av personal från samarbetsprojektets medlemmar i enlighet med [artikel] 8.3 samt av annan personal. Personalen i projektgruppen anställs i enlighet med bestämmelserna nedan [i artikel] 8.4 och 8.5.

8.2 Projektgruppen skall ha en sådan personalsammansättning som motsvarar en rimlig avvägning mellan det dubbla behovet av att dels säkerställa att projektet har gemenskapskaraktär, i synnerhet vad gäller de tjänster som kräver en viss kvalifikationsnivå (läkare, ingenjörer, administrativa tjänstemän på motsvarande nivå), dels ge direktören för projektet en så vidsträckt befogenhet som möjligt vad gäller urvalet av personal i syfte att säkerställa en så effektiv förvaltning som möjligt. Vid tillämpningen av denna princip skall även de medlemmars intresse som inte ingår i gemenskapen beaktas.

8.3 Medlemmarna i samarbetsprojektet skall ställa kvalificerad vetenskaplig, teknisk och administrativ personal till samarbetsprojektets förfogande.

8.4 Den personal som värdorganisationen ställer till samarbetsprojektets förfogande skall fortsätta att vara anställd av denna organisation på de anställningsvillkor som denna organisation tillämpar och denna personal skall av nämnda organisation placeras för tjänstgöring i samarbetsprojektet.

8.5 Med undantag för att ett motsatt beslut kan fattas i vissa särskilda fall i enlighet med de förfaranden för tjänstetillsättning och personalledning som skall fastställas av JET:s styrelse, skall den personal som medlemmarna i samarbetsprojektet, förutom vårdorganisationen, ställer till dess förfogande samt övrig personal anställas av kommissionen på tillfälliga tjänster i enlighet med den ordning som är tillämplig på övriga anställda i Europeiska gemenskaperna och av kommissionen placeras för tjänstgöring i samarbetsprojektet.

8.6 All personal som ingår i projektgruppen är endast underställd direktören för projektet.

8.7 Samtliga personalkostnader, inbegripet kostnaderna för den personal som kommissionen och vårdorganisationen har placerat för tjänstgöring i samarbetsprojektet, skall belasta samarbetsprojektet.

8.8 Alla medlemmar som har ett associationsavtal med [Euratom] förbinder sig att återanställa de personer ur personalen som har placerats för tjänstgöring i projektet och som kommissionen tillfälligt har anställt så snart deras arbete inom ramen för projektet har slutförts.

8.9 JET:s styrelse skall anta närmare bestämmelser om förfaranden för tjänstetillsättning och personalledning.”

- ¹⁴ I de förenade målen 271/83, 15/84, 36/84, 113/84, 158/84, 203/84 och 13/85, Ainsworth m.fl. mot kommissionen och rådet, som avgjordes genom dom av den 15 januari 1987 (REG 1987, s. 167), bestred sökandena, som är brittiska medborgare som anställda av UKAEA och som i denna egenskap ställts till samarbetsprojektets förfogande för att delta i projektgruppen, direktörens för samarbetsprojektet JET beslut, som fattats i kommissionens namn, att inte likställa sökandena med kommissionens personal såsom tillfälligt anställda i enlighet med Euratom.

Sökandena gjorde till stöd härför bland annat gällande att samarbetsprojektets stadgar var rättsstridiga på grund av den olika behandling som införts genom artiklarna 8.4 och 8.5 i stadgarna.

- 15 Domstolen ansåg att dessa bestämmelser "faktiskt syftade till att införa en olikhet i behandlingen som var beroende av vilken medlemsorganisation som ställde den anställde till samarbetsprojektets förfogande" (punkt 32). Domstolen påpekade emellertid att "JET [var] ett företag som uteslutande var inriktat på forskning ... och att den tid som företaget [fanns] till [var] begränsad" (punkt 35) och noterade den särställning som UKAEA intog i egenskap av värdorganisation med särskilda åtaganden (punkterna 36 och 37). Mot denna bakgrund ansåg domstolen "att den särställning som UKAEA såsom värdorganisation [hade] i förhållande till JET [gjorde] den olikhet i behandlingen som följer av punkterna 8.4 och 8.5 i stadgarna berättigad" (punkt 38).
- 16 Parlamentet antog den 10 december 1991 en lagstiftningsresolution med yttrande över rådets förslag till beslut om ändring av stadgarna för samarbetsprojektet JET och uttryckte därvid sina farhågor för att olikheterna i ersättning mellan de forskare som tjänstgör för kommissionen och de som hör till de nationella myndigheterna kan medföra påfrestningar inom JET (EGT C 13, 1992, s. 50).
- 17 I de förenade målen T-177/94 och T-377/94, Altmann m.fl. mot kommissionen, som avgjordes av förstainstansrätten genom dom av den 12 december 1996 (REG 1996, s. II-2041), bestred sökandena, som är brittiska medborgare, anställda vid UKAEA, som ställts till JET:s förfogande, kommissionens beslut att avslå deras begäran om att de skulle anställas i egenskap av tillfälligt anställda i gemenskapen. De åberopade bland annat de ändrade förhållanden som inträffat efter det att domen i det ovannämnda målet Ainsworth m.fl. mot kommissionen och rådet hade meddelats.

- 18 Förstainstansrätten konstaterade för det första följande: "[A]ll personal som ingår i projektgruppen befinner sig i en jämförbar situation, oavsett vilken medlemsorganisation som har ställt dem till förfogande för samarbetsprojektet. Samtliga arbetar nämligen uteslutande i projektet, i samma grupp och under samma direktör. De har rekryterats genom samma uttagningsprov och befordras enbart på grundval av sina meriter, utan beaktande av vem som är deras arbetsgivare." (Punkt 81) För det andra konstaterade förstainstansrätten att det fortfarande förelåg en skillnad i behandlingen inom projektgruppen såvitt avser ersättning och karriärmöjligheter, vilken var en följd av artiklarna 8.4 och 8.5 i stadgarna för samarbetsprojektet (punkterna 82, 84 och 85).
- 19 Förstainstansrätten konstaterade vidare "att det har tillkommit ett visst antal nya omständigheter eller har skett förändringar jämfört med den situation som domstolen hade att ta ställning till år 1987" och att det "närmare bestämt [rörde sig] om a) att JET avsevärt har förlängts, b) att UKAEA har en mindre roll i organisationen och verksamheten i samarbetsprojektet, c) att UKAEA har övergivit sina invändningar mot att den personal som denna placerar i JET lämnar sin tjänst vid UKAEA för kommissionen, d) att verksamheten i samarbetsprojektet störs av en arbetskonflikt och e) att rekryteringssystemet i JET inte kan uppnå de mål som det upprättades för" (punkt 96).
- 20 Förstainstansrätten konstaterade även följande:

"Med beaktande av samtliga dessa omständigheter måste man sluta sig till att alla faktiska omständigheter som domstolen åberopade till stöd för slutsatsen att den särbehandling som hade inrättats genom stadgarna för JET var objektivt motiverad har försvunnit. Det skall för övrigt påpekas att domstolen inte hade att ta ställning till den särbehandling som hänger samman med karriärutsikterna och anställningstryggheten, eftersom dessa inte var aktuella i målet Ainsworth" (punkt 117).

- 21 Vad gäller begreppet annan personal i artikel 8 i stadgarna i deras ursprungliga lydelse, ansåg förstainstansrätten ”att även om ingen av bestämmelserna i stadgarna innebär ett uttryckligt och otvetydigt förbud mot ... att personer vilka, liksom sökandena, redan har ställts till förfogande för projektet av UKAEA anställs som ’annan personal’ enligt artikel 8.5, leder inte desto mindre den allmänna systematiken i stadgarna och själva lydelsen av bestämmelserna i dessa till slutsatsen att en sådan rekrytering inte kan ske utan att det genom nämnda stadgar inrättade systemet för rekrytering och ledning av personalen allvarligt skadas” (punkt 136).
- 22 Förstainstansrätten tillade följande:

”Begreppet ’annan personal’ i artikel 8.5 i stadgarna skall nämligen tolkas utifrån artikel 8.1, där det anges att projektgruppen består dels av personal från medlemmarna i JET i enlighet med artikel 8.3, dels av ’annan personal’. I bestämmelserna nämns inget om det förfarande som innebär att en medarbetare i projektgruppen som har ställts till förfogande av UKAEA måste säga upp sig från UKAEA för att kunna anställas av kommissionen som ’annan personal’” (punkt 137).

- 23 Förstainstansrätten ansåg att artikel 8.4 och 8.5 i stadgarna ”i sin nuvarande lydelse ... inte [kan] tolkas så, att sökandena kan rekryteras som ’annan personal’ i den mening som avses i bestämmelserna” (punkt 139) och konstaterade att ”artikel 8.4 och 8.5 i stadgarna, tilläggsbestämmelserna för verkställighet av dem och de administrativa regler som är avsedda att ge dem verkan är rättsstridiga, i den mån som de innebär eller bidrar till att det vidmakthålls en särbehandling som inte är objektivt motiverad, och följaktligen rättsstridig, bland annat vad avser möjligheterna för två kategorier av anställda i JET att få tillträde till en tjänst vid gemenskaperna, beroende på vilken medlemsorganisation som ställer den ifrågasvarande anställde till förfogande för samarbetsprojektet” (punkt 141).

- 24 Vad gäller sökandenas yrkanden om skadestånd på grund av att den berörda särbehandlingen lett till ekonomisk förlust ansåg förstainstansrätten att den överträdelse av likabehandlingsprincipen som följer av stadgarna inte är tillräckligt klar i detta fall för att gemenskapen skall bli ansvarig för de rättsakter som rättsstridigt antagits av rådet och som genomförts av kommissionen (punkt 154).
- 25 Till följd av domen i det ovannämnda målet Altmann m.fl. mot kommissionen, vilken inte har överklagats, genomfördes en ändring av stadgarna för samarbetsprojektet genom rådets beslut 98/585/Euratom av den 13 oktober 1998 (EGT L 282, s. 65), som trädde i kraft den 21 oktober 1998, varigenom i synnerhet hänvisningen i stadgarna till uttrycket annan personal togs bort.
- 26 Enligt punkt 4 i bilagan till beslut 98/585 fick artiklarna 8.1, 8.3, 8.4, 8.5 och 8.7 följande lydelse:

"8.1 Projektgruppen skall bistå projektledaren [i fullgörandet av dennes] uppgifter. Personalen skall fastställas i personalöversikten [i] enlighet med den årliga budgeten. Den skall utgöras av personal från samarbetsprojektets medlemmar i enlighet med artikel 8.3."

"8.3 Medlemmar i samarbetsprojektet som har associeringsavtal med Euratom eller tidsbegränsade avtal inom ramen för Euratoms fusionsprogram i medlemsstater där associering saknas (nedan kallade moderorganisationen) skall ställa kvalificerad vetenskaplig, teknisk och [administrativ] personal till samarbetsprojektets förfogande."

Bakgrunden till tvisten och förfarandet

- 27 De 95 sökandena, som är brittiska medborgare, har arbetat inom ramen för JET-projektet, och 51 av sökandena har arbetat inom detta projekt under tio år eller mer. Sökandena har i allmänhet tjänstgjort som ingenjörer, tekniker eller tecknare. Sökandena, som samtliga anställdes genom ett första ettårskontrakt innan ändringen av stadgarna ägde rum i oktober 1998, hade inte något avtalsförhållande med UKAEA eller kommissionen utan var anställda och avlönade av utomstående företag, vilka i sin tur hade ett avtalsrättsligt förhållande med samarbetsprojektet JET. Sökandenas anställningsavtal, som syftade till att ställa dem till samarbetsprojektet JET:s förfogande, upphörde under alla omständigheter i samband med att projektet upphörde den 31 december 1999.
- 28 Samarbetsprojektet JET slöt avtal med företag för uthyrning av arbetskraft för att erhålla en persons eller en grupp av personers tjänster som hade särskilda tekniska kvalifikationer eller teknisk kompetens. Gruppavtalen gjorde det möjligt att ställa en enhet av arbetstagare till samarbetsprojektet JET:s förfogande, såsom de personer som tjänstgjorde vid MAC [main assembly contract (avtal om montering)] eller MEC [main electrical contract (avtal om elektricitet)], vid ritningsavdelningen eller programmeringsavdelningen, samt de personer som arbetade med posten, som växeltelefonister eller mekaniker. Samarbetsprojektet JET ingick dessutom avtal med andra företag avseende tjänster som underhåll och städning av byggnaderna.
- 29 De flesta avtal som ingicks av samarbetsprojektet JET med företag för uthyrning av arbetskraft upphandlades i konkurrens av samarbetsprojektet JET. Dessa upphandlingar offentliggjordes normalt vart tredje år. JET:s ledning höll intervjuer med de kandidater som föreslogs av de företag som deltog i upphandlingen innan den gav sitt godkännande, eller inte gav sitt godkännande, till att det utvalda personaluthyrningsföretaget rekryterade dessa personer för att utföra sin verksamhet inom

samarbetsprojektet. Samarbetsprojektet JET ingick samtliga avtal om tillhandahållande av personal för en tid av ett år med möjlighet till förlängning, alltid med ett år i taget. Däremot kunde avtalen sägas upp när som helst.

- 30 Var och en av sökandena ställde mellan den 12 november 1999 och den 16 februari 2000 en skrivelse till kommissionen som framställdes i första hand på grundval av artikel 90 i tjänsteföreskrifterna för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna (nedan kallade tjänsteföreskrifterna). Sökandena angav artikel 188 Euratom som andrahandsgrund för sitt agerande. De begärde att kommissionen skulle fatta ett beslut angående deras yrkande om ersättning för den skada som de åsamkats genom att samarbetsprojektet JET i strid med sina stadgar felaktigt inte anställde sökandena som tillfälligt anställda i gemenskaperna. Kommissionen upplyste i skrivelse av den 14 mars 2000 de berörda personerna om att den skulle pröva deras begäran som om den framställdes i enlighet med artikel 90.1 i tjänsteföreskrifterna.
- 31 Eftersom sökandena inte erhöll något svar på sin begäran inom fyra månader ställde de genom sitt ombud den 28 juni 2000 en skrivelse till kommissionen i vilken de med stöd av artikel 90.2 i tjänsteföreskrifterna framförde klagomål mot det tysta avslaget på deras begäran.
- 32 Detta klagomål, som inte besvarats av kommissionen inom den frist på fyra månader som anges i artikel 90.2 i tjänsteföreskrifterna in fine, har, inom den frist för väckande av talan som enligt artikel 91.3 i tjänsteföreskrifterna börjat löpa från och med det tysta avslaget, gjorts till föremål för ett uttryckligt avslagsbeslut den 14 november 2000, vilket delgivits sökandenas ombud per telefax den 17 november 2000.
- 33 Sökandena har väckt förevarande talan genom ansökan som inkom den 27 februari 2001.

- 34 Genom beslut meddelat av förstainstansrättens ordförande den 3 oktober 2001 har rådet beviljats tillåtelse att intervensera i förevarande mål till stöd för kommissionen.
- 35 Sökandena har begärt att handlingar i kommissionens besittning skall inges. Kommissionen har ingivit två kompletteringar av sitt svaromål angående tidigare tvister och befattningar som innehafts av vissa sökande. Sökandena har även, i en skrivelse som registrerats av förstainstansrättens kansli den 18 juli 2002, begärt att den korrespondens som förekommit mellan ledningen för samarbetsprojektet JET och revisionsrätten angående den kontraktsanställda personalen som arbetade i JET-projektet skall inges.
- 36 Som en åtgärd för processledning ställde förstainstansrätten genom en skrivelse, som delgavs den 26 september 2002, frågor till svaranden angående de "kompletterande bestämmelser" rörande personalen vid samarbetsprojektet JET som antogs år 1979. Kommissionen besvarade frågorna genom en skrivelse av den 4 oktober 2002.
- 37 Parterna utvecklade sin talan och svarade på förstainstansrättens frågor vid förhandlingen den 8 maj 2003.
- 38 Ordföranden på förstainstansrättens första avdelning återupptog det muntliga förfarandet genom beslut av den 21 juli 2003 för att parterna skulle kunna precisera sina ståndpunkter beträffande de bestämmelser som är tillämpliga i förevarande mål och de rättsverkningar som de anser följer av detta. Parterna yttrade sig beträffande denna fråga vid en ny förhandling den 23 september 2003.

Parternas yrkanden

39 Sökandena har yrkat att förstainstansrätten skall

- fastställa att kommissionen utan sakliga skäl diskriminerade sökandena under den tid som de tjänstgjorde i JET-projektet vad gäller deras lön, deras pensionsrättigheter och anknutna förmåner samt vad gäller garantin för en senare anställning,

- fastställa att sökandena borde ha behandlats som "annan personal" i den mening som avses i artikel 8.1 i samarbetsprojektet JET:s ursprungliga stadgar,

- fastställa att de ändringar som gjorts av artikel 8 i samarbetsprojektet JET:s stadgar genom beslut 98/585 och dess tillämpningsföreskrifter var rättsstridiga eftersom de utan sakliga skäl införde eller bidrog till att bibehålla en diskriminerande behandling av sökandena i de avseenden som nämns i det första yrkandet,

- förklara att sökandena hade rätt till tillfällig anställning vid kommissionen,

- ogiltigförklara kommissionens beslut av den 14 november 2000,

- förplikta kommissionen att ersätta sökandena för utebliven lön och pension samt uteblivna ersättningar och förmåner till följd av ovannämnda åsidosättande av gemenskapsrätten, och

- förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

40 Kommissionen har med stöd av rådet yrkat att förstainstansrätten skall

- ogilla talan, och

- besluta om rättegångskostnaderna i enlighet med gällande rätt.

Twistens art

- 41 Sökandena vill erhålla skadestånd för den ekonomiska skada som de påstår sig ha lidit till följd av att de inte gavs tillfällig anställning vid kommissionen. Sökandenas yrkanden, såsom de angivits ovan i punkt 39 och som bland annat avser att beslutet av den 14 november 2000 om avslag på det klagomål som var och en av sökandena hade riktat till kommissionen enligt det förfarande som beskrivits ovan i punkterna 30 och 31 på grund av kommissionens tysta avslag på deras skadeståndskrav skall ogiltigförklaras, får till följd att en talan väcks vid förstainstansrätten rörande den rättsakt som går sökandena emot och mot vilken klagomålet har ingivits (domstolens dom av den 14 februari 1989 i mål 346/87, Bossi mot kommissionen, REG 1989, s. 303, punkt 10), det vill säga i förevarande fall det tysta avslaget på sökandenas begäran om skadestånd. Dessa yrkanden måste anses höra ihop med

skadeståndskravet, vilket i själva verket utgör ett enda krav som endast avser skadestånd. Detta skadeståndskrav utgör föremålet för talan som grundas på den rättsstridighet som kommissionen gjort sig skyldig till genom att inte ge sökandena tillfällig anställning vid denna institution i strid med vad som föreskrivs i stadgarna för JET. Eftersom det saknas ett avtalsrättsligt förhållande mellan sökandena och kommissionen innebär förevarande talan ett åberopande av gemenskapernas utomobligatoriska ansvar.

- 42 Mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i förevarande mål och eftersom det rör tvingande rätt finns det anledning för förstainstansrätten att ex officio fastställa huruvida tvisten skall anses utgöra en allmän tvist angående utomobligatoriskt ansvar i enlighet med artikel 151 EA och artikel 188.2 EA eller om det är fråga om en tvist som rör förhållandet mellan gemenskaperna och dess anställda i enlighet med artikel 152 EA. Förstainstansrätten har för övrigt hört parterna rörande denna fråga vid den förhandling som hölls i detta syfte den 23 september 2003.
- 43 Förstainstansrätten anser att ansökan skall bedömas som en tvist mellan gemenskaperna och dess anställda av tre skäl.
- 44 För det första är frågan huruvida talan är välgrundad beroende av hur stadgarna för JET skall tolkas. Sökandena har gjort gällande att de skall tolkas så, att sökandena hade rätt att rekryteras som tillfälligt anställda. Dessutom motsvarar det skadestånd som var och en av sökandena har begärt skillnaden mellan det som respektive sökande skulle ha erhållit om han hade arbetat i samarbetsprojektet som tillfälligt anställd och det han erhöll från den arbetsgivare som ställde honom till JET:s förfogande. I sådana situationer som i förevarande mål där de berörda rättigheterna utgör rättigheter som följer av stadgarna liknar de rättsfrågor som uppkommer de som är aktuella när sökande hävdar att de har ställning som tjänsteman eller övrigt anställd och domstolen och förstainstansrätten prövar tvisterna som personalmål (domstolens dom av den 11 mars 1975 i mål 65/74, Porrini m.fl. mot Euratom m.fl., REG 1975, s. 319, punkterna 3–13, och förstainstansrättens dom av den 12 maj 1998 i mål T-184/94, O'Casey mot kommissionen, REG s. I-A-183 och II-565, punkterna 56–62).

- 45 För det andra skall begreppet tvist mellan gemenskaperna och dess anställda ges en extensiv tolkning, vilket medför att tvister som rör personer som inte har ställning som tjänsteman eller övrigt anställd men som hävdar att de bör ha en sådan ställning skall anses utgöra tvister av den förstnämnda typen (domstolens dom av den 5 april 1979 i mål 116/78, Bellintani m.fl. mot kommissionen, REG 1979, s. 1585, punkt 6, av den 11 juli 1985 i de förenade målen 87/77, 130/77, 22/83, 9/84 och 10/84, Salerno m.fl. mot kommissionen och rådet, REG 1985, s. 2523, punkterna 24 och 25, och av den 13 juli 1989 i mål 286/83, Alexis m.fl. mot kommissionen, REG 1989, s. 2445, punkt 9). Detta gäller särskilt deltagare i uttagningsprov (domstolens dom av den 31 mars 1965 i mål 23/64, Vandevyvere mot parlamentet, REG 1965, s. 205, s. 214). Kommissionen har i relevanta ordalag gjort gällande att en alltför begränsad tolkning av begreppet tvist mellan gemenskaperna och dess anställda skulle skapa osäkerhet om det rättsliga läget genom att det för eventuella sökande skulle råda osäkerhet om hur de skall väcka talan eller att de ges en konstlad valmöjlighet.
- 46 De ovannämnda målen Ainsworth m.fl. mot kommissionen och rådet (punkterna 10–13) och Altmann m.fl. mot kommissionen (punkterna 44 och 45) prövades för övrigt utifrån tjänsteföreskrifterna. Dessa mål rörde personal i JET-projektet som varken hade ställning som tjänsteman eller övrigt anställd i gemenskaperna.
- 47 I förevarande fall har sökandena visserligen endast i efterhand krävt att få del av de ekonomiska förmåner som följer av bestämmelser i stadgan, vilka enligt sökandena tidigare borde ha tillämpats på dem och som inte längre är i kraft. Även om sökandena har gjort gällande att en del av deras skada består i ekonomiska förluster avseende utsikterna till att senare erhålla tillfällig anställning efter det att JET-projektet hade upphört, har de inte yrkat att de för närvarande eller i framtiden skall rekryteras som tillfälligt anställda i gemenskaperna.
- 48 Det kan emellertid konstateras att tvisten skulle sakna föremål och att någon tvist inte skulle ha uppkommit om inte en hänvisning hade gjorts till den ordning som är tillämplig på tillfälligt anställda som rekryteras av gemenskaperna, vilken var tillämplig på den personal i projektgruppen som medlemmarna ställt till samar-

betsprojektets förfogande. Det skulle således utgöra en konstruerad tolkning att anse att frågan huruvida sökandena tillhörde en projektgrupp i den mening som avses i stadgarna när de arbetade för samarbetsprojektet JET inte skall prövas som ett personalmål.

- 49 För det tredje har sökandenas eget handlande gjort att målet skall behandlas som ett personalmål även om möjligheten till en alternativ prövning inom ramen för gemenskapernas utomobligatoriska ansvar anfördes i samband med att sökandena framförde sitt skadeståndskrav, vilket angivits ovan i punkt 30. Vid förhandlingen den 23 september 2003 angav sökandena att kommissionens agerande i samband med deras begäran om skadestånd gjort att de hamnade i denna situation. Sökandena bekräftade att enligt deras åsikt borde tvisten omfattas av artikel 152 EA. Kommissionen och rådet har framhållit att tvisten och det påstått skadeståndsgrundande agerandet hade sin grund i bestämmelser i tjänsteföreskrifterna.
- 50 Av ovan angivna skäl framgår att det är berättigat att pröva ansökan som om den rörde en tvist mellan gemenskaperna och dess anställda. Denna slutsats påverkas inte av omständigheterna i detta fall, som, vilket parterna är ense om, visserligen är av en inte tidigare prövad art.
- 51 För det första utgjorde sökandena inte personal vid UKAEA som ställts till samarbetsprojektets förfogande och som därigenom omfattades av artikel 8 i stadgarna för JET, såsom var fallet i de ovannämnda målen Ainsworth m.fl. mot kommissionen och rådet, och Altmann m.fl. mot kommissionen.
- 52 För det andra kräver inte sökandena att de skall ha ställning som tillfälligt anställda och de har heller aldrig gjort det. Till skillnad från de fall som givit upphov till domarna i de ovannämnda målen Ainsworth m.fl. mot kommissionen och rådet och Altmann m.fl. mot kommissionen eller det mål som har åberopats av svaranden och som givit upphov till förstainstansrättens dom av den 10 maj 2000 i mål T-177/97, Simon mot kommissionen (REGP s. I-A-75 och s. II-319), vilken fastställdes efter

överklagande genom domstolens dom av den 27 juni 2002 i mål C-274/00 P, Simon mot kommissionen (REG 2002, s. I-5999), begärde inte sökandena att kommissionen eller JET:s ledning skulle ge dem tillfällig anställning under den tid som de tjänstgjorde i samarbetsprojektet.

- 53 För det tredje utgör, såsom anges ovan i punkt 41, föremålet för förevarande talan endast en begäran om skadestånd, vilken framfördes i samband med att JET-projektet upphörde eller kort tid dessförinnan.
- 54 Oberoende av dessa särskilda omständigheter skall förstainstansrätten pröva detta mål såsom en tvist mellan gemenskapen och dess anställda i enlighet med artikel 152 EA och följaktligen i enlighet med de bestämmelser som blir tillämpliga på grund av denna artikel, i synnerhet de som gäller förfarandet och tidsfrister.

Upptagande till sakprövning

Parternas argument

- 55 Utan att formellt göra en invändning om rättegångshinder har kommissionen med stöd av rådet gjort gällande att på grund av att sökandena har dröjt med att väcka talan kan det ifrågasättas huruvida skadeståndstalan kan tas upp till prövning. Kommissionen har för det första påpekat att sökandena från det att samarbetsprojektet JET påbörjades år 1978 hade kunnat ta upp frågan om villkoren för deras rekrytering som ligger till grund för deras nu aktuella klagomål. Vidare anser kommissionen att sökandena handlade fritt och med vetskap om omständigheterna när de ingick ett avtal med sina arbetsgivare. Kommissionen anser för det andra att eftersom förstainstansrätten i domen i det ovannämnda målet Altmann m.fl. mot

kommissionen konstaterade att det skett en förändring av omständigheterna genom utvecklingen av JET-projektet, borde sökandena ha agerat inom en rimlig tidsfrist efter det att denna dom hade meddelats. Kommissionen anser, mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i förevarande fall och mot bakgrund av att artikel 90 i tjänsteföreskrifterna inte anger en tidsfrist för att inge en begäran, att en rimlig tidsfrist inte kan överstiga två år.

- 56 Sökandena har hävdat att flertalet av dem framställde sina skadeståndskrav till kommissionen i slutet av år 1999, på grund av att JET-projektet inom kort skulle avslutas. Vidare har de hävdat att kraven inte framställts för sent, eftersom det inte finns någon annan tidsfrist än den som föreskrivs i artiklarna 90 och 91 som kan göras gällande mot dem.

Förstainstansrättens bedömning

- 57 Eftersom tvisten, såsom det har fastställts ovan i punkt 54, omfattas av artikel 152 EA återfinns bestämmelserna om huruvida förevarande talan kan tas upp till sakprövning enbart i artiklarna 90 och 91 i tjänsteföreskrifterna, och dessa bestämmelser ligger utanför tillämpningsområdet för såväl artiklarna 151 EA och 188 EA (artiklarna 235 EG och 288 EG) som artikel 43 (nu artikel 46) i domstolens stadga (domstolens dom av den 22 oktober 1975 i mål 9/75, Meyer-Burckhardt mot kommissionen, REG 1975, s. 1171, punkterna 7, 10 och 11).
- 58 Det är otvistigt att sökandena har följt det förfarande som föreskrivs i de ovannämnda bestämmelserna i tjänsteföreskrifterna. I artikel 90.1 i tjänsteföreskrifterna anges emellertid inte någon tidsfrist för att framställa en begäran (domstolens dom av den 21 maj 1981 i mål 29/80, Reinartz mot kommissionen, REG 1981, s. 1311, punkt 12), vilket svaranden har vitsordat.

Skyldighet att iaktta en rimlig tidsfrist

- 59 Det föreligger en skyldighet att iaktta en rimlig tidsfrist i samtliga fall där föreskrifter i detta hänseende saknas, men rättssäkerhetsprincipen eller skyddet för berättigade förväntningar utgör hinder för att gemenskapsinstitutionerna eller fysiska eller juridiska personer agerar utan inskränkningar i tiden, vilket bland annat kan äventyra stabiliteten i en redan uppkommen rättslig situation. Vad gäller en talan om skadestånd som kan leda till betalningsskyldighet för gemenskaperna, är iakttagandet av en rimlig tidsfrist för att inkomma med en begäran om skadestånd även av betydelse för skyddet för de offentliga finanserna, vilket särskilt kommer till uttryck vad gäller en talan om utomobligatoriskt ansvar genom den preskriptionsfrist på fem år som föreskrivs i artikel 46 i domstolens stadga.
- 60 För gemenskapernas institutioner utgör iakttagandet av en rimlig tidsfrist en del av principen om god förvaltningssed (domstolens dom av den 18 mars 1997 i mål C-282/95 P, Guérin automobiles mot kommissionen, REG 1997, s. I-1503) och härrör från det grundläggande kravet på rättssäkerhet (domstolens dom av den 14 juli 1972 i mål 52/69, Geigy mot kommissionen, REG 1972, s. 787, punkterna 20 och 21).
- 61 Domstolen har såvitt avser fysiska och juridiska personer fastslagit att den skadelidande, för att inte själv riskera att behöva stå för skadan, måste visa att han har handlat med rimlig aktsamhet för att begränsa skadans omfattning (domstolens dom av den 19 maj 1992 i de förenade målen C-104/89 och C-37/90, Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, REG 1992, s. I-3061, punkt 33; svensk specialutgåva, volym 12, s. I-55).
- 62 Från och med den tidpunkt då en tjänsteman eller en anställd får kännedom om en rättsakt eller en ny väsentlig omständighet är han skyldig att iaktta en rimlig tidsfrist för att inge en begäran till en gemenskapsinstitution (se, beträffande ifrågasättande av rekryteringsvillkor, domstolens dom av den 1 december 1983 i mål 190/82,

Blomefield mot kommissionen, REG 1983, s. 3981, punkterna 10 och 11, och förstainstansrättens beslut av den 25 mars 1998 i mål T-202/97, Koopman mot kommissionen, REGP 1998, s. I-A-163 och s. II-511, punkt 24, och av den 29 april 2002 i mål T-68/98, Jung mot kommissionen, REGP 2002, s. I-A-55 och s. II-251, punkt 41).

- 63 Denna skyldighet är även analogt tillämplig på en begäran om att en gemenskapsinstitution skall fatta ett beslut som kommer från personer som varken är tjänstemän eller övriga anställda, men som vänder sig till en institution och som kräver att denna tar ställning i frågan.
- 64 Enskildas skyldighet att iaktta en rimlig tidsfrist vid ingivandet av en begäran om ersättning för skada som orsakats av gemenskaperna inom ramen för förbindelserna med dess anställda tjänar i detta sammanhang i synnerhet ett syfte som är förknippat med rättssäkerhetsprincipen, nämligen att undvika att gemenskapernas budget belastas med utgifter kopplade till något som hände alltför långt tillbaka i tiden.
- 65 Detta är under alla omständigheter fallet när den talan som väckts, som i förevarande mål, enbart syftar till att erhålla ersättning i pengar och inte kan få till följd att de rättsliga förhållandena mellan sökandena och den berörda gemenskapsinstitutionen eller mellan denna och dess anställda ändras.
- 66 Av det föregående följer att principen om iakttagandet av en rimlig tidsfrist, vilken följer av allmänna gemenskapsrättsliga principer och i synnerhet rättssäkerhetsprincipen, i förevarande fall var tillämplig på sökandenas begäran om skadestånd från gemenskaperna.

Den rimliga tidsfristens längd

- 67 Den tidsperiod inom vilken de berörda borde ha ingivit sina skadeståndsanspråk till gemenskapsinstitutionen för att de skall anses ha ingivits inom en rimlig tidsfrist från det att de berörda fick kännedom om den situation som de har anfört klagomål mot, måste bedömas mot bakgrund av de rättsförhållanden och faktiska omständigheter som kännetecknar denna situation. Huruvida tidsfristen är rimlig skall bedömas med hänsyn till de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall och i synnerhet med hänsyn till tvistens betydelse för den berörde, sakens komplexitet samt sökandens och de ifrågavarande parternas uppträdande (domstolens dom av den 15 oktober 2002 i de förenade målen C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P och C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, REG 2002, s. I-8375, punkt 187).
- 68 Förstainstansrätten konstaterar att bland de olika fall i vilka det enligt rättspraxis krävs att en rimlig tidsfrist skall iakttagas förekommer det inte något fall som är jämförbart med omständigheterna i förevarande tvist och som kan ligga till grund för ett analogislut vad gäller tidsfristens längd.
- 69 Däremot kan en jämförelse, såsom det erinrats om ovan i punkt 59, göras med preskriptionsfristen på fem år avseende utomobligatoriskt ansvar i artikel 46 i domstolens stadga, även om denna frist inte är tillämplig i tvister mellan gemenskaperna och dess anställda (domen i det ovannämnda målet Meyer-Burckardt mot kommissionen, punkterna 7, 10 och 11). Enligt denna bestämmelse kan iakttagandet av en frist i syfte att garantera rättssäkerheten och som fastställts i allas intresse göras gällande mot alla personer som begär skadestånd av gemenskaperna. Denna bestämmelse innebär nämligen att den berörda personen har en tillräckligt lång tid på sig efter det att den skadevållande händelsen ägde rum för att göra gällande sina krav gentemot gemenskapsinstitutionen, samtidigt som gemenskaperna kan skydda gemenskapsfinanserna mot krav från personer som visat föga aktsamhet.

- 70 Denna hänvisning är relevant i förevarande mål eftersom verkan av domen, för det fall tvisten skulle avgöras till sökandenas fördel genom att gemenskapen skulle anses ansvarig och denna skulle förpliktas utge skadestånd, i huvudsak, om inte uteslutande, rör gemenskapens finanser.
- 71 Det har nämligen inte förelegat något direkt rättsförhållande mellan sökandena och samarbetsprojektet JET eller kommissionen, och samarbetsprojektet upphörde under alla omständigheter den 31 december 1999. Den tid som det har tagit sökandena att väcka talan, vilken enbart syftar till att erhålla skadestånd, kan exempelvis inte påverka redan uppkomna och för tredje man fördelaktiga rättsliga situationer, eller inverka på stabiliteten hos de rättsliga villkor på vilka gemenskapsinstitutionerna handlar. Den rättssäkerhet som kravet på agerande inom en rimlig tidsfrist avser att tillgodose i förevarande fall avser således väsentligen skyddet för gemenskapernas finanser.
- 72 Mot denna bakgrund och med hänsyn till att det går att göra en jämförelse med preskriptionsfristen på fem år i artikel 46 i domstolens stadga vad gäller väckandet av en talan om utomobligatoriskt ansvar och då det inte finns några andra hänvisningar eller relevanta skäl att inte göra en sådan jämförelse, anser förstainstansrätten genom ett analogiskt uttalande att de berörda personerna, då de ansåg sig ha blivit utsatta för en rättsstridig diskriminerande behandling, inom en rimlig tidsfrist som inte får överskrida fem år från och med den tidpunkt då de fick kännedom om den situation som de har framfört klagomål över hade kunnat rikta en begäran till gemenskapsinstitutionen om att den skulle vidta lämpliga åtgärder för att komma till rätta med denna situation och få den att upphöra.

Utgångspunkt för beräkandet av den rimliga tidsfristen

- 73 Eftersom det inte finns någon rättsakt, vare sig av unilateral eller avtalsrättslig karaktär, som reglerar förhållandet mellan gemenskapsinstitutionen och respektive sökande, skall förstainstansrätten undersöka vilken omständighet som gjorde att den påstått diskriminerande situationen framträdde som respektive sökande befann sig i

i förhållande till övrig personal som arbetade i JET:s projektgrupp. Denna omständighet kan således anses utgöra en ny väsentlig omständighet från och med den tidpunkt då den berörde fick kännedom om den, och från och med denna tidpunkt är denne skyldig att iaktta en rimlig tidsfrist för att inge en begäran till kommissionen.

- 74 Av handlingarna i målet och av den genomgång som gjorts ovan i punkterna 28 och 29 framgår angående villkoren för att i JET anlita sådan kontraktsanställd personal som sökandena att JET:s ledning ingick ettårsavtal med möjlighet till förlängning med de utomstående personaluthyrningsföretagen i syfte att ställa en eller flera arbetstagare till projektets förfogande. Sökandena var visserligen inte part till de ovannämnda avtalen, vare sig enskilt eller gemensamt, och det angavs i dessa avtal att deras arbetsgivare var det företag som träffat avtal med JET (artiklarna 3 och 4 i det avtal som gällde enskilda personer och artiklarna 5 och 8 i det avtal som gällde kollektivt anställda). Varje arbetstagare undertecknade emellertid en bilaga till avtalet i vilken arbetstagarens skyldigheter och ansvarsskyldighet angavs i samband med att denne ställdes till JET:s förfogande. I synnerhet gjordes arbetstagaren uppmärksam på de kontraktsbestämmelser som förband dennes arbetsgivare med JET och enligt vilka arbetstagaren var skyldig att följa dessa bestämmelser.
- 75 I de ovannämnda individuella eller kollektiva avtalen anges på ett klart och otvetydigt sätt att sökandena i förhållande till JET utgör personal anställd av utomstående företag som har avtal med JET och att de ställs till samarbetsprojektets förfogande genom deras arbetsgivares försorg, det vill säga med anställningsvillkor som skiljer sig från dem som gäller personal som ställts till samarbetsprojektets förfogande genom UKAEA eller genom andra medlemmar i samarbetsprojektet och tillsammans med vilka sökandena förväntades arbeta.
- 76 Det framgår av de standardavtal, för enskilda eller kollektiva anställningar, som JET ingått med utomstående företag och som fogats till handlingarna i målet att dessa ingåtts för en period av högst ett år, och att de kunde förlängas men också sägas upp när som helst med en månads varsel (artikel 2 i standardavtalet för enskilda, artiklarna 4 och 5.7 i standardavtalet för kollektiva anställningar). Kommissionen har förklarat att denna tidsbegränsning hade ett samband med den årsbudgetsprincip som var tillämplig på JET. Kommissionen har vidare tillagt att "när det krävdes

tjänster från de berörda personerna under mer än ett år förlängdes avtalen varje gång med ytterligare ett år". Dessutom framgår det av lydelsen i standardavtalen att förlängningen av avtalen endast kunde ske på samarbetsprojektets initiativ och inte på de utomstående företagens initiativ, och i ännu mindre mån på initiativ från deras anställda. I artikel 2 i standardavtalet för enskilda och artikel 4 i standardavtalet för kollektiva anställningar anges följande identiska föreskrift: "Samarbetsprojektet förbehåller sig rätten att efter eget skön förlänga avtalet med ytterligare en tolv månadersperiod." Avtalen har inte avsetts kunna bli föremål för en underförstådd förlängning.

- 77 Sökandena har framhållit att deras anställningsförhållanden var mycket osäkra. De har även angivit att de erhöll timbaserad lön. Kommissionen har preciserat att den berörda arbetstagaren och den så kallade "responsible officer" (den ansvariga tjänstemannen) hos JET i slutet av varje vecka skulle underteckna en avräkning av antalet arbetade timmar som sedan skulle skickas till det företag som tillhandahållit tjänsterna för att arbetstagarens lön skulle kunna fastställas.
- 78 Det framgår vidare av utdragen ur JET:s verksamhetsrapporter, som fogats till handlingarna i målet, att anlitaandet av sådan kontraktsanställd personal såsom sökandena som omprövades varje år, var karaktäristiskt för den personalpolitik som antagits och genomförts av samarbetsprojektet.
- 79 Kommissionen har framhållit att sökandenas ställning inte var så osäker som de har påstått och att de kände sig säkra på att få stanna och arbeta för JET fram till dess att programmet upphörde, vilket framgår av den begäran som framfördes till JET:s styrelse den 10 mars 1997 i syfte att erhålla särskilda lönepremier vid projektets slutförande.
- 80 Den omständigheten att de ettårskontrakt som samarbetsprojektets ledning ingick i allmänhet förlängdes och att 62 av de 119 personer som författat begäran räknade med att arbeta mellan 10 år och mer än 20 år för JET påverkar emellertid inte i rättslig mening den osäkra karaktären på deras anställningssituation, varvid en förlängning, som omprövades varje år och som skulle ske genom ett uttryckligt beslut, avgjordes efter JET:s eget skön.

- 81 De osäkra anställnings- och arbetsvillkoren till följd av ettårskontrakten, vilka kunde upphöra när som helst och vilkas förlängning, som var osäker, var beroende av ett uttryckligt beslut av samarbetsprojektet, medför således att de berörda personerna inte kan anses ha fått en permanent och oavbruten kunskap om sin situation från och med det tillfälle som de ställdes till JET:s förfogande, för en nominell tid på ett år.
- 82 Dessa speciella omständigheter, som kännetecknar sökandenas situation, vilken skiljer sig från den som avsågs i förstainstansrättens dom i det ovan nämnda målet Altmann m.fl. mot kommissionen, utgör hinder för att anse att meddelandet av nämnda dom, såsom kommissionen har föreslagit, innebar att de berörda personerna kunde anses vara tillräckligt informerade om nämnda situation från och med avkunnandedagen.
- 83 Under omständigheterna i målet är det ingående av varje ettårskontrakt, oavsett om det rör sig om ett ursprungligt eller ett förlängt kontrakt, som utgör utgångspunkten för vetskapen om den kritiserade situationen och utgör en väsentlig ny omständighet som innebar att sökandena fick kännedom om den potentiellt rättsstridiga situation som de hamnat i på grund av att kommissionen inte har erbjudit dem ett kontrakt som tillfälligt anställd.
- 84 Det framgår av det ovanstående att de skadeståndskrav som framställt enligt artikel 90 i tjänsteföreskrifterna, som i enlighet med vad som angivits ovan i punkt 30 ingivits mellan den 12 november 1999 och den 16 februari 2000, har framställts inom en rimlig tidsfrist mot bakgrund av de kontrakt som ingåtts eller varit föremål för förlängning fem år eller mer före detta skadeståndskrav, det vill säga efter olika datum som, beroende på när respektive skadeståndskrav framställdes, infaller mellan den 12 november 1994 och den 16 februari 1995.
- 85 Talan, som väckts i enlighet med det förfarande som föreskrivs i artiklarna 90 och 91 i tjänsteföreskrifterna, kan således endast upptas till prövning såvitt avser de skadeståndsyrkanden som avser en period som börjar från och med ingäendet eller

förlängningen av det äldsta kontraktet avseende den berördes anställning som ingicks eller förlängdes fem år eller mer före det att var och en av sökandena framställde sin begäran om skadestånd. det äldsta kontraktet.

Ansvarsfrågan

Den påstådda rättsstridigheten

Parternas argument

- 86 Sökandena har i första hand åberopat en grund som rör den diskriminering som de varit föremål för inom ramen för deras verksamhet när de tjänstgjort i JET-projektet såvitt avser deras anställningsvillkor, deras lön, deras pensionsrättigheter och andra förmåner som hör till tjänsten samt garantin om erhållande av en senare anställning, jämfört med andra personer som var anställda i projektgruppen och som rekryterats av kommissionen till tillfälliga tjänster. Sökandena har hävdad att JET:s ledning genom att kvalificera dem som "kontraktspersonal" har försökt behålla dem i en annan och diskriminerande ställning utan någon saklig motivering trots att de borde ha rekryterats till tjänster såsom tillfälligt anställda.
- 87 Ur faktisk synvinkel har sökandena gjort gällande att deras lämplighet, kompetens och kvalifikationer motsvarar medlemmarnas i projektgruppen, att de rekryterats efter ett urval av JET:s ledning och att de utövade sin verksamhet på villkor som var identiska med medlemmarnas i projektgruppen, nämligen under JET:s lednings direkta kontroll. De anser att de uppgifter som de utförde ur funktionell synvinkel var direkt hänförliga till projektgruppen och de har åberopat handlingar och rapporter såsom "JET Function Book" (Handbok om JET:s funktion), JET:s

Internetsidor, "JET News" (Nyheter från JET) och en rapport kallad "Safety Management Arrangement Document (SMAD) for the Integration of the JET Facilities into the Culham Division" (handling angående överenskommelsen om säker förvaltning för integrering av JET-anläggningarna i Culhamdivisionen), vilka de anser bekräftar insättandet och ansvaret för 71 av sökandena som tjänstemän ansvariga för JET.

- 88 Sökandena har hävdad att de enligt stadgarna omfattas av begreppet annan personal, som utgör en del av projektgruppen och som nämns i artikel 8.1 och 8.5 i samarbetsprojektet JET:s stadgar i deras ursprungliga lydelse, och att sökandena borde ha anställts i den egenskapen till projektgruppen. Sökandena har angivit att artikel 8 i stadgarna är tillämplig på fysiska personer, att medlemmarna i projektgruppen består av enskilda och att kommissionen inte kunde använda kontrakt genom externa arbetsgivare för att bilda projektgruppen. Sökandena har gjort gällande att även om de var anställda av utomstående företag och inte hade en avtalsrättslig förbindelse med vare sig UKAEA eller kommissionen, och inte ur rättsligt perspektiv var medlemmar i projektgruppen, var de faktiskt kvalificerade att utgöra en del av projektgruppen. Sökandena har även gjort gällande att en domare vid revisionsrätten år 1987 hade varit tveksam till huruvida den behandling var rättsenlig som JET:s ledning enbart tillämpade på den personal som ställts till projektets förfogande genom externa företag och hade begärt att kommissionen skulle fundera över möjligheten att anse att denna personal skulle utgöra "annan personal" i den mening som avses i artikel 8 i JET:s stadgar.
- 89 I andra hand har sökandena gjort gällande att den ändring av JET:s stadgar som antogs genom ett beslut av den 13 oktober 1998 till följd av domen i det ovannämnda målet Altmann m.fl. mot kommissionen var rättsstridig eftersom beslutet tolkats så, att möjligheten att anlita "annan personal" såsom tillfälligt anställd vid kommissionen undanröjts och att det därvid tillämpades på detta sätt, vilket enligt sökandena utgjorde en uppenbart felaktig tolkning av denna dom. Sökandena har vidare gjort gällande att förstainstansrätten i domen i det ovannämnda målet Altmann m.fl. mot kommissionen konstaterade att "projektgruppen [bestod] även av kontraktsanställd personal från utomstående bolag" (punkt 24) och att förstainstansrätten framhöll betydelsen av de tjänster som utfördes av kontraktsanställd personal inom ramen för kommersiella avtal (punkt 100).

- 90 Kommissionen har hävdad att sökandena, som inte hade något rättsligt förhållande med samarbetsprojektet JET eftersom de varken var anställda av UKAEA eller kommissionen, inte i efterhand kan göra gällande att de hade rätt att behandlas som om de hade varit anställda av en gemenskapsinstitution och att de ur rättslig synvinkel inte *ex post factum* kan kräva att de skall tillsättas som tillfälligt anställda i enlighet med Euratom (dom av den 10 maj 2000 i det ovannämnda målet Simon mot kommissionen). Kommissionen har hävdad att denna betydande rättsliga skillnad utgör hinder för sökandenas krav och begäran. Kommissionen har hävdad att begreppet annan personal utgörande medlemmar i projektgruppen, vilket förekommer i artikel 8 i de ursprungliga stadgarna, inte berör sökandena. Enligt artikel 8.1 och 8.5 i stadgarna är "annan personal" åtskild från de personalkategorier som inte hör till projektgruppen, vilka bland annat omfattar kontraktsanställd personal såsom sökandena.
- 91 Kommissionen har gjort gällande att sökandena utgjorde en del av den kontraktsanställda personal som samarbetsprojektet JET liksom alla stora och komplexa företag alltid har använt sig av. Detta gäller i ännu högre grad eftersom stadgarna inte tillät samarbetsprojektet att anställa sin egen personal. Kommissionen har tillagt att det rör sig om ett normalt och vanligt förfarande i sådana projekt. Enligt kommissionen utgör det förhållandet att det i stadgarna inte nämns något angående detta inte hinder för att samarbetsprojektet använder sig av denna anställningsform. Domstolen har för övrigt medgivit att gemenskapsinstitutionerna har behörighet att ingå sådana avtal (domstolens dom av den 6 december 1989 i mål C-249/87, Mulfinger m.fl. mot kommissionen, REG 1989, s. 4127). Kommissionen har vidare gjort gällande att oavsett om sökandena ingår i grupperna eller har rekryterats enskilt förblir de därför under alla omständigheter anställda av de utomstående företag som tillhandahåller tjänster till samarbetsprojektet JET eller av de kontraktsparter som levererar tjänster till dessa företag. Sökandena omfattas således av lagstiftningen i England eller Wales.
- 92 Kommissionen har hävdad att sökandena aldrig har ingått i projektgruppen eller skulle ha ansetts ingå i denna. Däremot anser kommissionen att de tillhörde en omaka grupp, att de för det mesta utförde uppgifter som inte hade någon motsvarighet i projektgruppen och att de tycks ha överskattat sitt ansvar. Kommissionen har angivit att det förhållandet att vissa av sökandena haft befattningar som motsvarar dem som medlemmarna i projektgruppen hade, att de hade kvalifikationer som medgav att de ingick i denna grupp eller i

förekommande fall ersatte en av medlemmarna i projektgruppen medför inte att de rättsligt utgör medlemmar i projektgruppen. Kommissionen har tillagt att de handlingar och de rapporter som sökandena har åberopat, de urvalsförfaranden som de har genomgått eller det ansvar som vissa av sökandena har anförtrotts saknar inverkan på de berördas rättsliga situation, vilka inte hade ställning som medlemmar i projektgruppen.

- 93 Kommissionen har vidare gjort gällande att sökandena varken har ingivit en ansökan eller deltagit i uttagningsförfarandet för att bli medlemmar i projektgruppen och att de inte heller ingivit någon ansökan när tjänster ledigförklarats i projektgruppen. Kommissionen har i detta hänseende framhållit att JET:s ledning inte har hindrat en sådan yrkesmässig utveckling och att den tvärtom visat uppskattning när kontraktsanställda personer har klarat uttagningsproven och integrerats i projektgruppen.
- 94 Kommissionen har tillagt att förstainstansrätten i domen i det ovannämnda målet Altmann m.fl. mot kommissionen också gjorde en åtskillnad mellan "annan personal" som avses i stadgarna och andra personalkategorier som arbetar på plats inom samarbetsprojektet JET. Undanröjandet av begreppet annan personal i artikel 8 i stadgarna till följd av domen i det ovannämnda målet Altmann m.fl. mot kommissionen hade till syfte att rätta till den ojämlikhet i behandlingen inom projektgruppen som förstainstansrätten hade riktat anmärkningar mot. Den kontraktsanställda personalen, som inte ingick i projektgruppen, omfattades följaktligen inte av denna ändring. Kommissionen har preciserat att möjligheten att anställa "annan personal" aldrig har tillämpats. Kommissionen har tillagt att sökandena inte har tagit upp frågan om deras tänkta rätt att i egenskap av annan personal få anses utgöra medlemmar i projektgruppen.
- 95 Kommissionen har gjort gällande att den inte har gjort sig skyldig till någon felaktighet som medför att den ådragit sig skadeståndsansvar och att sökandena inte, vare sig rättsligt eller faktiskt, har blivit föremål för någon diskriminering eftersom de ur rättslig synvinkel inte var medlemmar i projektgruppen och inte har visat att de befann sig i en ställning som var jämförbar med den som medlemmarna i projektgruppen befann sig i. Kommissionen har även påpekat att revisionsrätten inte har riktat någon kritik mot anställningsvillkoren i samarbetsprojektet JET.

- 96 Rådet har angivit att det tvivlar på att dess beslut 98/585, genom vilket stadgarna i samarbetsprojektet ändrades och vilket påstås vara rättsstridigt, skulle vara tillämpligt i förevarande fall. Rådet har gjort gällande att ändringarna av stadgarna var rättsenliga och giltiga och att de under alla omständigheter inte hade något samband med de faktiska omständigheterna i förevarande fall med hänsyn till att samtliga sökande hade börjat arbeta för JET-projektet innan beslut 98/585 trädde i kraft.
- 97 Rådet har hävdat att det inom ramen för dess utrymme för skönsmässig bedömning ankommer på det att besluta om formerna för anställning av personal i JET-projektgruppen och att rådet inte hade någon rättslig skyldighet att bibehålla begreppet annan personal. Rådet har angivit att det varken var skyldigt att föreskriva att andra personer än de som kom från ursprungsorganisationerna skulle anställas som "annan personal" eller behandla den kontraktsanställda personalen på ett särskilt sätt.
- 98 Rådet har framhållit att sökandena, som arbetade på anläggningen på grundval av tjänstekontrakt som ingåtts med tredje man och inte har ställts till samarbetsprojektet JET:s förfogande genom vare sig UKAEA eller någon annan medlem i samarbetsprojektet, inte tillhör den personalkategori som enligt domen i det ovannämnda målet Altmann m.fl. mot kommissionen var föremål för diskriminering. Rådet har tillagt att undanröjandet av denna lydelse inte har skapat någon diskriminering och att ingen rekrytering har skett efter ändringen av stadgarna.

Förstainstansrättens bedömning

- 99 Inom området för gemenskapernas utomobligatoriska skadeståndsansvar, och särskilt i sådana tvister som i förevarande fall där det är fråga om förhållandet mellan gemenskaperna och dess anställda, medges rätt till skadestånd enbart om tre villkor är uppfyllda, nämligen att det beteende som institutionerna klandras för är rättsstridigt, att skadan är verklig och att det föreligger ett orsakssamband mellan beteendet och den åberopade skadan (se, exempelvis, domstolens dom av den 14 maj 1998 i mål C-259/96 P, rådet mot de Nil och Impens, REG 1998, s. I-2915, punkt 23).

- 100 Vid bedömningen av om sökandenas skadeståndstalan är välgrundad är det för det första nödvändigt att definiera innehållet i begreppet projektgruppen i den mening som avses i den ursprungliga lydelsen i JET:s stadgar, det vill säga att fastställa vilka uppgifter, befattningar och specifika ansvarsområden som anförtrotts medlemmarna i projektgruppen. För det andra skall förstainstansrätten undersöka om sökandena hade uppgifter, befattningar och ansvarsområden motsvarande dem som medlemmarna i projektgruppen och därför faktiskt, såsom sökandena har hävdat, tillhörde kategorin annan personal som enligt artikel 8.5 i nämnda stadgar skulle rekryteras av kommissionen till tillfälliga tjänster i enlighet med den ordning som är tillämplig på övriga anställda inom Europeiska gemenskaperna.
- 101 Det är nämligen otvistigt att "annan personal", såsom uttryckligen anges i stadgarna, bör anlitas genom avtal för tillfälligt anställda. Diskussionen mellan parterna rör frågan huruvida sökandena faktiskt tillhörde denna särskilda kategori och följaktligen borde ha erbjudits sådana avtal av kommissionen.

Begreppen projektgrupp och annan personal

- 102 Vad gäller begreppet projektgrupp innehåller JET:s stadgar, i synnerhet den ovan i punkt 13 citerade artikel 8 i de ursprungliga stadgarna, inte någon funktionell definition av de uppgifter som förbehållits medlemmarna i projektgruppen. I artikel 8.2, som rör projektgruppens sammansättning, anges att sammansättningen skall säkerställa att projektet har gemenskapskaraktär, och i detta hänseende nämns tjänster som kräver en viss kvalifikationsnivå såsom fysiker, ingenjörer och administrativa tjänstemän på motsvarande nivå. I artikel 8.3 preciseras att medlemmarna i samarbetsprojektet skall ställa sådan kvalificerad personal till projektets förfogande. I artikel 8.2 ges dessutom direktören för projektet en vidsträckt befogenhet vid urvalet av personal.

- 103 Kommissionen har inte definierat vad som karakteriserar de tjänster som enligt kommissionen hänför sig till projektgruppen, vad gäller kompetens, kvalifikationer, befattningar och ansvarsområden, och som skiljer dem från sökandenas tjänster, utan kommissionen har i huvudsak velat göra gällande att sökandena inte ingick i projektgruppen. Svaranden har endast angivit att JET:s styrelse ursprungligen hade beslutat att industripersonal inte skulle ingå i projektgruppen.
- 104 Förutom det förhållandet att industripersonal var utestängd från projektgruppen framgår det inte att projektgruppen kännetecknades av en hierarkisk nivå eller en avgränsad yrkesmässig kompetens.
- 105 Enligt artikel 8.2, som rör sammansättningen av projektgruppen och innehåller en rekommendation för tjänsterna som fysiker, ingenjörer och administrativa tjänstemän "på motsvarande nivå" att projektets gemenskapskaraktär skall säkerställas, anser förstainstansrätten för det första således att det *e contrario* går att sluta sig till att projektgruppen skulle innehålla andra tjänster på olika nivåer. Kommissionen har för övrigt medgivit att projektgruppen innehöll administrativ personal och att denna inte begränsats till chefsbefattningar.
- 106 Även om det i kapitlet "Personal" i JET:s årsrapporter, vilka i utdrag har fogats till handlingarna i målet, görs en åtskillnad mellan personal som tillhör projektgruppen (team posts), vilken bestod av tillfälligt anställd personal som rekryterats i enlighet med Euratom (personal som ställts till samarbetsprojektets förfogande av andra medlemmar än UKAEA, enligt artikel 8.5 i stadgan), personal från UKAEA och personal från kommissionen (tillhörande kommissionens generaldirektorat för vetenskap, forskning och utveckling), och sådan personal som inte tillhörde projektgruppen (non team posts), som anställts på kontrakt, framgår det för det andra inte att denna presentation, som är av budgetkaraktär, motsvarar en funktionell uppdelning mellan de två åtskilda anställningsformerna. Det framgår

även av dessa rapporter att kontraktspersonal har rekryterats bland annat till tjänster som ingenjörer, vilka uttryckligen nämns i ovannämnda artikel 8.2 såsom tjänster som hör till projektgruppen, och att tjänster såsom exempelvis rittekniker eller programmerare kunde innehas antingen av personal som tillhörde projektgruppen eller av personal som inte gjorde det.

- 107 Mot bakgrund av programmets vetenskapliga och tekniska komplexitet, vilket framhålls i ingressen till det ovan i punkt 8 nämnda beslutet 78/471, framgår det dessutom att projektgruppen, som biträder direktören vid utförandet av dennes uppgifter (artikel 8.1) genom bland annat verkställande av projektets utvecklingsplan (artikel 7.2), är den största personalgruppen i samarbetsprojektet och att den i sig innehåller alla de personalresurser som är nödvändiga för att genomföra programmet.
- 108 Det framgår således inte att projektgruppen utgjorde en fast och förutbestämd kategori från vilken sökandenas tjänster och kvalifikationer var uppenbart uteslutna. Det framgår inte heller att det inom samarbetsprojektet fanns en strikt och permanent avgränsning på grundval av uppgifternas art som särskiljde de uppgifter som skulle utföras inom projektgruppen, och vilka endast kunde utföras av medlemmar i projektgruppen, från andra uppgifter som skulle utföras av personal utanför projektgruppen. Det kan tvärtom konstateras att projektgruppen innehöll vetenskaplig, teknisk och administrativ personal med olika kvalifikationer och på olika nivåer i hierarkin.
- 109 Begreppet projektgrupp bör således tolkas som samtliga befattningar som behövdes för att genomföra Euratomprogrammet Fusion.
- 110 Vad gäller begreppet annan personal bestod projektgruppen av två personalkategorier enligt den ursprungliga lydelsen i JET:s stadgar, nämligen den personal som medlemmarna ställt till samarbetsprojektets förfogande och "annan personal" (artikel 8.1). Det föreskrivs vidare (artikel 8.5) att med undantag av personal från UKAEA, vilken behöll sin ställning, något som ansågs diskriminerande från och med

den 19 december 1991 efter domen i det ovannämnda målet Altmann m.fl. mot kommissionen, skall personal i projektgruppen som ställts till samarbetsprojektets förfogande av dess medlemmar och de som hör till kategorin annan personal, som nämns i denna artikel, rekryteras såsom tillfälligt anställda i enlighet med den ordning som är tillämplig på övriga anställda inom Europeiska gemenskaperna.

- 111 Kategorin annan personal har inte definierats på annat sätt än genom det anställningssätt som föreskrivs i JET:s stadgar. Det är inte heller, såsom nämnts ovan i punkt 102, en skyldighet enligt nämnda stadgar att rekrytera "annan personal" enligt avtalen för tillfälligt anställda som diskuteras, utan frågan är huruvida sökandena på grund av att de faktiskt tillhört projektgruppen borde ha anställts på de villkor som föreskrivs för att tillhöra denna särskilda kategori.
- 112 Kommissionen och rådet har gjort gällande att den möjlighet som föreskrivs i JET:s stadgar att anställa "annan personal" genom att ingå avtal för tillfälligt anställda aldrig har använts och att gemenskapsinstitutionerna, som alltid har rätt att ingå avtal för att köpa varor och tjänster, fritt kunde besluta om hur rekryteringen till projektgruppen skulle ske. Det fanns inte en rättslig skyldighet att rekrytera "annan personal" genom att ingå avtal för tillfälligt anställda.
- 113 Gemenskapsinstitutionerna har visserligen ett vidsträckt utrymme för skönsmässig bedömning vid avgörandet av de lämpligaste sätten att lösa sina personalbehov (domstolens dom av den 28 februari 1989 i de förenade målen 341/85, 251/86, 258/86, 259/86, 262/86, 266/86, 222/87 och 232/87, Van der Stijl m.fl. mot kommissionen, REG 1989, s. 511, punkt 11), i synnerhet vad gäller anställandet av tillfälligt anställda (förstainstansrättens dom av den 17 november 1998 i mål T-217/96, Fabert-Goossens mot kommissionen, REGP 1998, s. I-A-607 och s. II-1841, punkt 29). Samma sak gäller även bland annat samarbetsprojektets organisation och funktion (domen i det ovannämnda målet Altmann m.fl. mot kommissionen, punkt 154).

- 114 Det förhållandet att det i JET:s stadgar föreskrevs att "annan personal" i projektgruppen skulle anställas genom avtal för tillfälligt anställda medförde inte en skyldighet för kommissionen att tillämpa en sådan anställningsform om det inte motsvarade ett behov hos projektgruppen. Ledningen för samarbetsprojektet var således fullständigt fri att bedöma vilken andel som skulle hänföras till envar av de två personalkategorier som anges i artikel 8.1 i stadgarna vid sammansättningen av projektgruppen (personal från medlemmarna i samarbetsprojektet eller annan personal), och de val som ledningen gjort återfinns i personalförteckningen i årsbudgeten. Ledningen kunde även anlita personaluthyrningsföretag eller tjänsteföretag för att utföra vissa uppgifter som var nödvändiga för samarbetsprojektets funktion, men som inte motsvarade de uppgifter som samarbetsprojektet tilldelats enligt fördragen (domen i den ovannämnda domen Mulfinger m.fl. mot kommissionen, punkt 14) och som projektgruppen under ledning av direktören för projektet var skyldig att fullgöra.
- 115 Däremot kunde JET:s ledning inte ingå sådana avtal med personaluthyrningsföretag eller tjänsteföretag för att undgå tillämpningen av tjänsteföreskrifterna (domstolens dom av den 20 juni 1985 i mål 123/84, Klein mot kommissionen, REG 1985, s. 1907, punkt 24, och domen i det ovannämnda målet Mulfinger m.fl. mot kommissionen, punkt 11). De uppgifter som gemenskapsinstitutionerna skall fullgöra enligt fördragen får inte överföras på utomstående företag utan de skall besättas av personal som lyder under tjänsteföreskrifter (domen i det ovannämnda målet Mulfinger m.fl. mot kommissionen, punkterna 13 och 14).
- 116 Det framgår emellertid av det ovan i punkterna 8, 107 och 109 nämnda beslutet 78/471 att JET-projektet utgjorde en viktig etapp i genomförandet av Euratomprogrammet Fusion, vilket motiverade upprättandet av ett samarbetsprojekt med hänsyn till programmets vetenskapliga och tekniska komplexitet, dess insatser för säkra leveranser till gemenskaperna och de ekonomiska resurser och personalresurser som är nödvändiga för dess genomförande. Ett sådant projekt, som såsom angivits ovan i punkt 107 skulle genomföras av den i JET:s stadgar föreskrivna projektgruppen, ingick, såsom erinrats om ovan i punkterna 1 och 2, bland de uppgifter som åvilar gemenskapen enligt Euratomfördraget.

- 117 Eftersom det i samarbetsprojektet JET var fråga om uppgifter som åligger gemenskapsinstitutionerna enligt fördragen i den mening som avses i den rättspraxis som följer av domen i det ovannämnda målet *Mulfinger m.fl.* mot kommissionen, kunde sådana uppgifter, då de inte skulle fullgöras av personal som ställts till samarbetsprojektets förfogande av dess medlemmar, följaktligen endast fullgöras av "annan personal" som anställts enligt bestämmelserna i tjänsteföreskrifterna om tillfälligt anställda i enlighet med den ordning som är tillämplig på övriga anställda i Europeiska gemenskaperna, såsom föreskrevs i JET:s ursprungliga stadgar.
- 118 Det skall således prövas om sökandena, oberoende av den situation som de rättsligt och budgetmässigt placerats i, mot bakgrund av de arbetsuppgifter som anförtrotts dem borde ha ansetts ingå i den projektgrupp som avses i artikel 8 i stadgarna.
- 119 Kommissionens ståndpunkt, som även rådet har anslutit sig till, att sökandena inte hade någon rättslig förbindelse med samarbetsprojektet JET och aldrig ansågs ingå i projektgruppen till vilken det aldrig hade skett någon rekrytering av "annan personal", är i detta hänseende inte relevant, eftersom det faktiskt rör sig om att fastställa om det var rättsenligt eller inte att ordna det så att sökandena saknade rättsliga band till projektgruppen med de följder det innebär för deras ställning enligt tjänsteföreskrifterna.

De arbetsuppgifter som sökandena har haft i JET

- 120 Parterna är oense om arten av de uppgifter som sökandena utförde för samarbetsprojektet JET:s räkning. De berörda personerna har gjort gällande att de genom sina kvalifikationer, befattningar och sitt ansvar faktiskt var medlemmar i projektgruppen. Kommissionen anser däremot att de berörda personerna utgjorde en heterogen grupp som bestod av ospecificerade löntagare såvitt avser grupperna av arbetstagare, vars uppgifter, vilka övervärderats av de berörda personerna, till största delen inte hade någon motsvarighet hos dem som utfördes av medlemmarna i projektgruppen.

121. Det framgår av handlingarna i målet och i synnerhet av den klassificering av sökandenas tjänster som bifogats svaromålet att sökandena utgjordes av 37 tekniker, 23 ingenjörer, 18 rittekniker, 10 teamledare eller gruppledare, 5 kontorsanställda, 1 säkerhetsvakt och 1 specialiserad svetsare. Sökandenas tjänster och kvalifikationer, såsom de uppställdes av kommissionen, tycks motsvara arten och nivån på de tjänster och kvalifikationer som medlemmarna i projektgruppen hade. Kommissionen har dessutom vid förhandlingen den 8 maj 2003 medgivit att det inte förelåg någon grundläggande skillnad mellan medlemmarna i projektgruppen och sökandena och att de yrkesmässiga kvalifikationerna och erfarenheterna var av liknande art för båda grupper, men att administrativa överväganden förklarade det anställningssätt som tillämpats på personer såsom sökandena "i syfte att täcka brister".
122. Att arbetsuppgifterna var av liknande art bekräftas av JET:s organisationsschema. JET:s årliga katalog över verksamheten för 1997, vilken ingivits som exempel, visar att kontraktsanställd personal tjänstgjorde inom nästan alla tjänstegrener inom JET, utan att en åtskillnad hade gjorts i förhållande till deras kolleger som var medlemmar i projektgruppen och som innehade tjänster som ibland hade benämningar som var fullkomligt identiska med de tjänster som innehades av de kontraktsanställda kollegerna. Det framgår dessutom av detta organisationsschema att i fyra fall rörande Finance Service (finanstjänsten), Quality Assurance Group (kvalitetsgruppen), Remote Handling Group (distanshanteringsgruppen) och Magnet Systems Group (gruppen avseende magnetiska system) ingick den som var ansvarig för tjänsten eller gruppen bland den kontraktsanställda personalen.
123. Det framgår vidare att vissa av sökandena hade givits ansvarsuppgifter inom projektgruppen. Det förhållandet att vissa av dem angavs i JET:s organisationschema eller i andra handlingar i samarbetsprojektet utgör ytterligare en faktisk omständighet som bekräftar att de berörda personerna faktiskt ingick i denna projektgrupp. Kommissionen har även medgivit att några av sökandena hade lämnat vetenskapliga bidrag i vissa årsrapporter angående JET:s fortskridande.
124. De specifika fall som rör vissa av sökandena, som innehaft administrativa eller tekniska tjänster utan arbetsledaransvar, eller det enskilda fallet med den specialiserade svetsaren, påverkar inte föregående slutsatser, eftersom projektgruppen inte, såsom tidigare har konstaterats, tycks ha varit en permanent och sluten

grupp som definierats i förväg, och de tjänster som innehafts av sökandena hade en motsvarighet inom projektgruppen vid ett eller annat tillfälle under det att JET-programmet pågick. Vad gäller fallet med den specialiserade svetsaren, som särskilt åberopades vid förhandlingen den 8 maj 2003, har kommissionen inte förnekat att han var expert inom sitt område och att andra medlemmar i projektgruppen hade motsvarande ansvarsuppgifter.

- 125 Anställningsförfarandena för sökandena skilde sig inte heller märkbart från dem som tillämpades på personalen från UKAEA och andra medlemmar i samarbetsprojektet. Det framgår av uppgifter som kommissionen lämnat i en skrivelse av den 19 februari 2003 som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten att kandidater i båda kategorierna var föremål för ett urvalsförfarande för vilket JET:s ledning var ansvarig och att kandidater i båda kategorierna intervjuades av ledningen. Den enda skillnaden var att det var JET:s direktör som föreslog vilken kandidat som skulle anställas, när det var fråga om personal som ställts till samarbetsprojektets förfogande av dess medlemmar, medan direktören beträffande kontraktsanställd personal skulle lämna sitt medgivande och JET:s verkställande kommitté skulle lämna sitt godkännande till att de berörda personerna anlätades.
- 126 Även lydelsen i de avtal för enskilda eller i de gruppavtal som ingåtts mellan samarbetsprojektet JET och utomstående företag visar att sökandenas arbetsvillkor fastställts av JET:s ledning, att sökandena placerades under ledningens kontroll och att de var skyldiga att följa de bestämmelser som är tillämpliga på samarbetsprojektet (artikel 3 i standardavtalen för enskilda och artikel 5 i standardavtalen för kollektiva anställningar). Sökandena har hävdad, utan att det har bestridits, att deras arbetsvillkor bestämts av ledningen för samarbetsprojektet JET såväl vad gäller organisationen i materiellt hänseende som vad gäller innehåll och metod.
- 127 JET:s verksamhetsrapporter stöder det förhållandet att det förelåg ett nära samarbete mellan den kontraktsanställda personalen och projektgruppen samt bekräftar att uppgifter som ankom på projektgruppen kunde, utan närmare specifikation, anförtros medlemmar i denna projektgrupp eller kontraktsanställd

personal. I rapporten för år 1981 anges (sidan 14), sedan det först nämnts att antalet medlemmar i projektgruppen ökat, att "det har varit fortsatt svårt att rekrytera viss personal, och i synnerhet ingenjörer och tekniker, trots att det blivit något bättre under det andra halvåret såvitt avser brittisk personal på tjänster för ingenjörer och tekniker. Det har emellertid varit nödvändigt att fortsätta att anlita ett ansevärt antal kontraktsanställda personer."

- 128 Det framgår av handlingarna i målet att den kontraktsanställda personalen i viss mån tillgodosåg JET-projektets mycket stora och bestående behov av personalresurser under hela den tid som samarbetsprojektet pågick.

Personalbehovet i projektgruppen

- 129 Det framgår att JET:s styrelse, som ursprungligen hade beslutat att använda kontraktsanställd personal för tjänster som kvalificerades som industriella eller tekniska, såsom angivits ovan i punkt 103, därefter väsentligen utvecklade ramarna för denna ordning, i synnerhet vad gäller gruppavtalen. Kommissionen har således i sitt svaromål preciserat att samarbetsprojektet var tvunget att ingå avtal för att få tillgång till kontraktsanställd personal för det fall JET:s medlemmar skulle ha svårighet att släppa ifrån sig den vetenskapliga, tekniska och administrativa personal som var nödvändig i projektgruppen enligt stadgarna. Förstainstansrätten konstaterade i punkt 100 i domen i det ovannämnda målet Altmann m.fl. mot kommissionen att "det klagande av avtalet om vilket stöd värdorganisationen skulle ge som förhandlades fram år 1987 och ratificerades av styrelsen för JET år 1988 [ledde] till att ett stort antal tjänster, som tidigare tillhandahölls på grundval av nämnda avtal om stöd från värdorganisationen, numera utförs inom ramen för affärsavtal efter anbudsförfarande".

- 130 Den kontraktsanställda personalen anställdes antingen genom avtal för enskilda eller genom gruppavtal (för grupper av arbetstagare) på det sätt som sammanfattats ovan i punkterna 28 och 29. 53 sökande hade anställts genom avtal för enskilda och 42 sökande hade anställts genom gruppavtal. De tjänster i budgeten som motsvarade de anställda som anlits på detta sätt upptogs bland personalen och angavs inte ingå i projektgruppen.
- 131 Utdragen från JET:s årsrapporter som ingetts i målet och som avser åren 1981, 1986, 1989, 1990 och 1998 samt rapporten från revisionsrätten avseende JET från år 1987 visar den stora andel som den kontraktsanställda personalen utgjorde, vilken var löntagare i utomstående företag som i egenskap av avtalsparter med JET tillhandahöll arbetskraft åt samarbetsprojektet under hela den tid som samarbetsprojektet pågick.
- 132 Det framgår av kapitlet "Personal" i dessa rapporter att den personal som anställdes på kontrakt och som inte ingick i projektgruppen, vilken särskiljdes från den personal som ingick i projektgruppen, motsvarade en väsentlig del av den totala personalstyrkan som arbetade i projektet, det vill säga exempelvis 37 procent år 1986 och 48 procent år 1998.
- 133 I rapporten för år 1986 angavs "nödvändigheten av att i ökad utsträckning använda kontraktsanställd personal för att fylla behovet av arbetskraft" och där angavs vidare att "trots att den godkända sammansättningen av tjänster i projektgruppen fortfarande var 165 tjänster [enligt Euratom] samt 260 inlånade tjänster från UKAEA och 19 inlånade tjänster från Fusionprogrammet vid [kommissionens generaldirektorat för vetenskap, forskning och utveckling], har JET:s styrelse godkänt ett nytt tak på 210 kontraktstjänster, det vill säga en sammanlagd ökning

med 44 tjänster jämfört med föregående år". I denna rapport gjordes vidare följande tillägg:

"Dessa tjänster skall besättas med personer som är anställda av företag och andra organisationer och som tillhandahålls enligt avtal som ingås mellan JET och dessa företag."

134 I rapporten från revisionsrätten från år 1987 angavs såsom tillåten personalstyrka 449 tjänster för projektgruppen och 231 tjänster för kontraktsanställda samt såsom besatta tjänster 372 tjänster i projektgruppen och 259 tjänster för kontraktsanställda. I denna rapport angavs att den kontraktsanställda personalen inte hade ett direkt samband med samarbetsprojektet JET utan att de var anställda av företag som ingått avtal med samarbetsprojektet efter anbudsförfaranden. På begäran av revisionsrätten redovisade samarbetsprojektets ledning därefter de utgiftsposter som motsvarade anlitaandet av kontraktsanställd personal bland personalutgifterna.

135 Kommissionen har i den ovan i punkt 125 nämnda skrivelsen av den 19 februari 2003 bekräftat statistikuppgifterna beträffande tjänster som återges i JET:s rapporter, såväl budgeterade som faktiskt besatta tjänster, inom och utanför projektgruppen, i det sistnämnda fallet således rörande kontraktstjänster för de tre åren 1986, 1989 och 1998.

År	1986		1989		1998	
	budgete- rat	besatta	budgete- rat	besatta	budgete- rat	besatta
Tjänster i projekt- gruppen	444	384	470	383	Inte angi- vet	242,5
Kontraktstjänster	210	229	210	242	Inte angi- vet	255

- 136 Det framgår således att det ovan i punkt 129 angivna förhållandet att JET:s ledning i mycket stor utsträckning använde sig av kontraktsanställd personal för att klara det personalbehov som medlemmarna i samarbetsprojektet inte kunde fylla genom att ställa personal till förfogande, verkligen syftade till att säkerställa fullgörandet av vissa uppgifter som ankom på projektgruppen. JET:s årsrapporter visar de återkommande problem som samarbetsprojektet hade i detta avseende, såsom den ovan i punkt 127 nämnda rapporten från år 1981 i vilken särskilt ingenjörer och tekniker nämndes. Dessa rapporter visar att stora och återkommande rekryteringar av kontraktsanställd personal under hela den tid som JET-projektet pågick gjorde det möjligt att överbrygga dessa svårigheter. Tabellen ovan i punkt 135 visar dessutom att de tjänster som förutsetts i budgeten för projektgruppen inte alltid kunde besättas och att bristen fylldes genom kontraktsanställd personal.
- 137 Vidare har ett antal av sökandena under lång tid deltagit i JET-projektet. Av 95 sökande har 51 arbetat längre än 10 år för samarbetsprojektet, och av dessa har 20 arbetat längre än 15 år och 11 längre än 20 år. 12 av de 18 ritteknikerna har arbetat för JET-projektet längre än 17 år. 33 av de 37 teknikerna och 14 av de 23 ingenjörerna har arbetat för projektet längre än 7 år. Såsom det ovan angivits kunde de berörda personernas ettårskontrakt förlängas, vilket också skedde. Sökandena har hävdat, utan att det har bestridits, att JET:s ledning ofta gjorde särskilda ansträngningar för att rekrytera vissa av sökandena och därefter förlänga deras kontrakt. Detta förhållande, att personal med särskilda kvalifikationer på ett varaktigt sätt deltog i projektet, utgör också ett stöd för omständigheten att de fyllde ett permanent behov och att deras uppgifter var viktiga för JET-projektet.
- 138 Det följer av ovanstående att sökandena utförde uppgifter som motsvarade dem som kunde utföras av medlemmar i projektgruppen och att rekryteringen av sökandena hade till syfte att lindra bristen på sådan personal som ställts till förfogande av medlemmarna i samarbetsprojektet, en situation som förelåg under hela JET-programmet.

- 139 Kommissionen har för övrigt vid förhandlingen den 8 maj 2003 medgivit att sökandena utförde ett väsentligt arbete för JET-projektet, vilket utgjorde ett viktigt forskningsprojekt inom ramen för Euratom. Svaranden har emellertid gjort gällande att den rättspraxis som följer av domen i det ovannämnda målet *Mulfinger m.fl. mot kommissionen* endast kan tillämpas i detta fall om de berörda uppgifterna utgör sådana uppgifter som det typiskt sett ankommer på gemenskapernas personal att utföra, det vill säga att det är fråga om för denna verksamhet kännetecknande uppgifter som endast kan utföras av gemenskapernas anställda. Den tolkning som kommissionen gjort avviker från de kriterier som uppställts av domstolen. I förevarande fall kan, enligt de principer som följer av domen i det ovannämnda målet *Mulfinger m.fl. mot kommissionen*, de uppgifter som fullgjordes av medlemmarna i projektgruppen, vilka på ett direkt och icke sidoordnat sätt deltog i genomförandet av ett program av gemenskapsintresse för vilket ett samarbetsprojekt bildats i enlighet med Euratomfördraget, anses utgöra sådana uppgifter som omfattas av det forskningsuppdrag som anförtrotts Euratom och som därigenom borde fyllas inom ramen för tjänsteföreskrifterna, vilket för övrigt föreskrevs i artikel 8 i JET:s stadgar.
- 140 Det är slutligen rimligt att anse att JET-projektet, med hänsyn till de uppgifter som utfördes av den kontraktsanställda personalen och till den stora andel som de berörda tjänsterna utgjorde under hela den tid samarbetsprojektet pågick, inte hade kunnat slutföras utan den kontraktsanställda personalen. Den åtskillnad som gjordes mellan personal som ingick i projektgruppen och personal som inte gjorde det motsvarar inte verklig funktionell uppdelning mellan de båda tjänstekategorierna. Förstainstansrätten konstaterar således att denna åtskillnad har gjorts i strid med JET:s stadgar i syfte och med verkan att inte anställa de berörda personerna såsom tillfälligt anställda i enlighet med den ordning som är tillämplig på övriga anställda i Europeiska gemenskaperna enligt föreskrifterna i nämnda stadgar.

Huruvida det rättsstridiga agerandet är skadestandsgrundande

- 141 Det följer av det föregående att sökandena utförde uppgifter som var väsentliga för fullgörandet av samarbetsprojektet JET:s uppdrag och som motsvarade de uppgifter som utfördes av andra medlemmar i projektgruppen, vilka sökandena arbetade tillsammans med utan att någon väsentlig skillnad kan konstateras. De ingick således

de facto i projektgruppen. Sökandena borde således, såsom angivits ovan i punkt 100, ha anställts som "annan personal" som en del av projektgruppen i enlighet med JET:s stadgar. Det förhållandet att de anställdes på kontraktstjänster genom utomstående företag utgör således ett åsidosättande av förfarandereglerna. Detta utgör även en varaktig diskriminering av de berörda personerna för vilken varken kommissionen eller rådet har lämnat någon motivering som har stöd i den tillämpliga lagstiftningen.

- 142 Kommissionen har således vid utövandet av sin administrativa behörighet åsidosatt sökandenas rättigheter enligt JET:s stadgar genom att i strid med dessa stadgar inte erbjuda sökandena kontrakt som tillfälligt anställda. Detta beteende, som innebar att den berörda personalen kvarhölls i en diskriminerande rättslig situation i förhållande till de övriga medlemmarna i projektgruppen under hela den tid som samarbetsprojektet JET pågick, utgör en klar överträdelse av rättsregler från den berörda gemenskapsinstitutionens sida. Denna överträdelse medför således att gemenskaperna har ådragit sig skadeståndsansvar.

Den ändring av JET:s stadgar som gjordes år 1998

- 143 Den ändring av stadgarna som gjordes i oktober 1998, vilken innebar att uttrycket annan personal togs bort från artikel 8 (se ovan punkt 26), påverkar inte ovanstående överväganden. Ändringen påverkade inte de berördas situation eftersom de, såsom angivits ovan i punkt 27, anställdes för första gången före ändringen. Många av sökandena fortsatte dessutom att arbeta för samarbetsprojektet JET ända till dess att projektet upphörde, eftersom samarbetsprojektet inte alls försökte avsluta deras anställningar.
- 144 Utan att det är nödvändigt att pröva sökandenas invändning om rättsstridighet, som återgivits ovan i punkt 89, är det tillräckligt att erinra om att gemenskapsinstitutionerna alltid har möjlighet att inom budgetramarna anställa tillfälligt anställda enligt den ordning som är tillämplig på övriga anställda i Europeiska gemenskaperna och

förlänga tidigare kontrakt. Eftersom de berörda tjänsterna motsvarade uppgifter som var väsentliga för JET-projektet, vilka, såsom tidigare har konstaterats, var hänförliga till samarbetsprojektets uppdrag och vilka återspeglades i personalförteckningen, saknades det möjlighet att lagligen anlita tjänster från utomstående företag (domen i det ovannämnda målet *Mulfinger m.fl.* mot kommissionen, punkterna 11 och 14).

145 Även om det i JET:s ändrade stadgar som trädde i kraft den 21 oktober 1998, vilka återgivits ovan i punkt 26, till skillnad från i de ursprungliga stadgarna inte längre uttryckligen angavs att kategorin annan personal skulle rekryteras genom kontrakt avseende tillfällig anställning, skulle inte desto mindre de väsentliga uppgifterna i projektet såsom tidigare utföras inom ramen för föreskrifterna i den ordning som är tillämplig på övriga anställda i Europeiska gemenskaperna när de inte kunde utföras av sådan personal som ställts till förfogande av medlemmarna i samarbetsprojektet och som nämns i artikel 8.3 i de ändrade stadgarna. De ändrade stadgarna hänvisade för övrigt till Anställningsvillkoren för övriga anställda i Europeiska gemenskaperna beträffande personal som ställts till förfogande.

146 Ändringarna av JET:s stadgar utgjorde således inte ett hinder för att avtal för tillfälligt anställda kunde ingås med sökandena i enlighet med Anställningsvillkoren för övriga anställda i Europeiska gemenskaperna, såsom borde ha skett mot bakgrund av sökandenas uppgifter. Eftersom sådana avtal inte ingicks enligt de ändrade stadgarna, konstaterar förstainstansrätten att den skadestandsgrundande överträdelse av rättsregler som sökandena varit föremål för, vilken konstaterats ovan i punkt 142, förelåg ända till dess att JET-projektet upphörde.

Huruvida det förelåg ett orsakssamband

Parternas argument

147 Kommissionen har hävdats att även om rekryteringen av "annan personal" borde ha skett genom avtal om tillfällig anställning, är det inte alls säkert att sökandena skulle ha anställts, eftersom de hade varit tvungna att uppfylla härför gällande rekryter-

ingsvillkor där chanserna att lyckas i urvalsförfarandet ligger på cirka 25 procent. Svaranden har tillagt att de berörda personerna inte har genomgått de urvalsförfaranden som tillämpats på medlemmarna i projektgruppen och att de inte ingivit ansökningar när det funnits lediga tjänster inom projektgruppen, vilket leder till slutsatsen att de inte hade de nödvändiga kvalifikationerna. Kommissionen anser att det saknas ett orsakssamband mellan överträdelsen och den påstådda skadan.

- 148 Eftersom sökandena utförde samma uppgifter som medlemmarna i projektgruppen, hade liknande kvalifikationer och, vad gäller ett antal av dem, utförde ansvarsuppgifter inom projektgruppen eller ersatte medlemmar i projektgruppen som lämnat JET, anser sökandena att de hade haft goda chanser att rekryteras som tillfälligt anställda. Sökandena har tillagt att den omständigheten att de flesta av dem varit heltidsanställda i JET under lång tid utgör ett bevis för att ledningen för samarbetsprojektet var nöjd med dem.

Förstainstansrättens bedömning

- 149 För att det skall anses föreligga ett orsakssamband måste det i princip bevisas att det finns ett direkt och säkert orsakssamband mellan den överträdelse som den berörda gemenskapsinstitutionen har gjort sig skyldig till och den åberopade skadan (förstainstansrättens dom av den 28 september 1999 i mål T-140/97, Hautem mot EIB, REGP 1999, s. I-A-171 och s. II-897, punkt 85).
- 150 För att den grad av säkerhet som krävs i rättspraxis för att det skall föreligga ett orsakssamband skall ha uppnåtts krävs emellertid inte att den överträdelse som gemenskapsinstitutionen gjort sig skyldig till har berövat en person en anställning, vilket den berörda personen inte har möjlighet att bevisa, utan det är tillräckligt att den med säkerhet har berövat denna person en seriös möjlighet att kunna anställas som tjänsteman eller övrig anställd, vilket får till följd att den berörda personen har

lidit ekonomisk skada i form av utebliven inkomst. Då det under omständigheterna i det enskilda fallet framstår som högst sannolikt att den berörda gemenskapsinstitutionen skulle ha anställt personerna i fråga om gällande rätt hade iakttagits, utgör den teoretiska osäkerheten som består beträffande utgången av ett förfarande som genomförts i vederbörlig ordning inte hinder för att utdöma ersättning för den verkliga ekonomiska skada som den berörda personen har lidit till följd av att han fråntagits rätten att ansöka om en anställning enligt tjänsteföreskrifterna som han hade haft goda chanser att erhålla.

- 151 I förevarande fall kan en sådan rätt till ersättning fastställas i den mån sökandena visar att de under alla omständigheter har förlorat en verklig chans att arbeta för JET-projektet såsom tillfälligt anställda såsom föreskrevs i stadgan, vilket lett till en ekonomisk skada för de berörda personerna (domen i det ovannämnda målet rådet mot de Nil och Impens, punkterna 28 och 29).
- 152 Med hänsyn till att det inte skett någon rekrytering i enlighet med det förfarande som angivits i stadgan, och det tvärtom inrättats ett parallellt system för att inte anlita tillfälligt anställda, har ett orsakssamband fastställts mellan den överträdelse som begåtts och den ekonomiska skada som lidits eftersom det står klart att de berörda personerna förlorat en verklig chans att erhålla anställning.
- 153 Detta tillvägagångssätt är brukligt i personalmål, i synnerhet när det rör sig om att bedöma konsekvenserna av en felaktig omplacering för den berörda personens senare karriärsutveckling (domen i det ovannämnda målet rådet mot de Nil och Impens, punkterna 28 och 29).
- 154 Förstainstansrätten skall således bedöma om sökandena, mot bakgrund av deras kvalifikationer, de uppgifter som de utförde för JET och förlängningen av deras kontrakt, hade haft en verklig möjlighet att kunna rekryteras som tillfälligt anställda om de förfaranden som föreskrevs i JET:s stadgar hade tillämpats.

- 155 Förstainstansrätten har tidigare konstaterat att sökandenas arbetsuppgifter, deras kvalifikationer samt deras rekryteringsvillkor och arbetsvillkor var av liknande art som dem som gällde för den personal som av ledningen ansågs som medlemmar i projektgruppen, att projektgruppen inte hade kunnat slutföra projektet utan den kontraktsanställda personalen, vilken utgjorde en ansevärd andel av den personal som tjänstgjorde i projektet under hela den tid som det pågick, och att de flesta av sökandena, med hänsyn till att deras ettårskontrakt nästan systematiskt förlängdes, slutligen kom att arbeta för samarbetsprojektet under en sammanlagt mycket lång tid.
- 156 Dessa omständigheter visar att den kontraktsanställda personalen var nödvändig för JET-projektets genomförande, att sökandena hade de kvalifikationer som krävdes för de uppgifter som de var anställda för och att deras arbete av JET:s ledning ansågs vara tillfyllest, vilken tog initiativet till och godkände ettårskontraktens förlängning. Kommissionen har inte heller visat att sökandena inte skulle ha anställts även om JET:s personalbehov hade fyllts genom kontrakt för tillfälligt anställda i enlighet med vad som föreskrevs i JET:s stadgar (domen i det ovannämnda målet rådet mot de Nil och Impens, punkterna 28 och 29). Sökandena har således styrkt att de genom den överträdelse som de varit föremål för fråntagits denna möjlighet att rekryteras som tillfälligt anställda.
- 157 Även om kommissionen har invänt att sökandena inte har vidtagit några åtgärder för att ansöka om lediga tjänster i projektgruppen, har kommissionen inte visat, exempelvis genom att inge meddelanden om lediga tjänster, att sådana tjänster var tillgängliga för utomstående personal, och kommissionen har inte heller angivit hur ofta sådana tjänster blev lediga. I det ovan i punkterna 125 och 135 angivna svaret från svaranden gjorde denne endast en framställning av hur JET:s personalstyrka utvecklats och gav en enstaka anvisning om att tretton kontraktsanställda personer anställts i projektgruppen år 1989. Det har uppenbarligen inte funnits något erbjudande om lediga tjänster såsom tillfälligt anställd för de tjänster som sökandena innehade. Det tycks tvärtom som om tjänsterna i den så kallade projektgruppen var "reserverade" för personal från medlemmar i samarbetsprojektet, som rekryterats som tillfälligt anställda enligt Euratom, för anställda vid kommissionen och för personal vid UKAEA. Kontraktsanställd personal tycks endast i mycket ringa omfattning ha kunnat integreras i projektgruppen.

- 158 Orsakssambandet mellan den överträdelse som begåtts och den åsamkade skadan är följaktligen styrkt, varför sökandena har rätt att erhålla skadestånd för den skada de har lidit till följd av att de förlorat en verklig möjlighet att bli erbjudna ett kontrakt som tillfälligt anställda i Europeiska gemenskaperna.

Skadan

Parternas argument

- 159 Sökandena har hävdat att de lidit en ekonomisk skada som kan delas upp i tre delar, nämligen en nettoförlust av arbetsinkomst för den tid under vilken de arbetade i JET-projektet, en nettoförlust av arbetsinkomst som är kopplad till en annan tjänst vid kommissionen för en period av fem år eller till och med 60 års ålder om denna händelse inträffar före denna periods utgång, såvitt avser de sökande som arbetade i samarbetsprojektet JET till dess att projektet upphörde den 31 december 1999, samt en nettoförlust av pensionsinkomster från gemenskapernas pensionssystem.
- 160 Sökandena har ingivit en beräkning av de individuella belopp som rör var och en av dem och den beräkningsmetod som har tillämpats. Sökandena yrkar dessutom skadestånd med det belopp som motsvarar den brittiska skatt som uttas på alla erhållna skadestånd.
- 161 Kommissionen har bestridit att sökandena har någon rätt till skadestånd och anser att för den händelse kommissionen skulle anses ha ett visst skadeståndsansvar, kan detta endast avse tiden efter det att domen i det ovannämnda målet Altmann m.fl. mot kommissionen meddelades.

- 162 Svaranden har gjort gällande att argumenten angående den skada som lidits har framförts i allmänna ordalag och att de ekonomiska kraven saknar precision och förklaringar. Svaranden anser att sökandenas skadeståndskrav inte uppfyller kraven i artiklarna 44 och 47 i förstainstansrättens rättegångsregler och därför inte kan upptas till prövning.
- 163 Kommissionen har bestridit det sätt som sökandenas krav beräknats. Kommissionen medger inte att klassificeringen av sökandena och personer som anställts i enlighet med Euratom är likvärdig och anser att sökandenas argument angående de påstådda förlusterna inte kan bekräftas. Kommissionen har tillbakavisat alla skadeståndskrav som hänför sig till tiden efter det att JET-projektet upphörde, det vill säga den 31 december 1999. Kommissionen har beträffande skattskyldighetens inverkan tillagt att denna beror på den oundvikliga skillnad som föreligger mellan anställningar som lyder under nationell rätt och anställningar som lyder under gemenskapsrätten och att det inte är säkert att skattemyndigheten i Förenade kungariket skulle anse ett skadestånd som erhålls till följd av ett fel i tjänsten som beskattningsbart.

Förstainstansrättens bedömning

- 164 Svarandens synpunkter rörande huruvida skadeståndskraven kan upptas till prövning saknar grund. I ansökan anges nämligen klart och precist de delar som den påstådda skadan består av genom att denna uppgetts bestå av förlust av arbetsinkomst, förlust av pension och förluster som motsvarar vissa ersättningar och förmåner. I en bilaga återfinns en notering angående metoden för beräkning av förluster och det totala beloppet för den förlust som var och en av sökandena anser sig ha lidit. Slutligen har en detaljerad beräkning av de skadestånd som var och en av sökandena yrkat ingivits i samband med repliken. Svaranden har givits tillfälle att yttra sig över dessa uppgifter. Yrkandena kan således upptas till prövning (förstainstansrättens dom av den 30 september 1998 i mål T-149/96, Coldiretti m. fl. mot rådet och kommissionen, REG 1998, s. II-3841, punkterna 47–49, och av den 29 oktober 1998 i mål T-13/96, TEAM mot kommissionen, REG 1998, s. II-4073, punkterna 28 och 29)

- 165 Sökandenas ekonomiska skada fördelar sig i huvudsak på en inkomstförlust från lön, anknutna förmåner och pensionsrättigheter som förvärvats under eller till följd av den tid som de arbetade i JET samt på en inkomstförlust som är hänförlig till utsikterna att erhålla senare anställningar som kommissionen skulle ha erbjudit dem efter år 1999.
- 166 Denna skada framgår av en jämförelse av de ekonomiska anställningsvillkor som sökandena skulle ha haft om de hade rekryterats som tillfälligt anställda och de villkor som de faktiskt hade såsom löntagare vid utomstående företag. Det framgår att den kontraktsanställda personalens ekonomiska situation var mindre förmånlig än situationen för tillfälligt anställda.
- 167 Under den tid som sökandena arbetade för samarbetsprojektet JET utgörs deras skada av skillnaden mellan den lön, de anknutna förmåner och pensionsrättigheter som de berörda personerna skulle ha erhållit eller förvärvat om de hade arbetat för JET-projektet i egenskap av tillfälligt anställda och den lön, de anknutna förmåner och pensionsrättigheter som de faktiskt erhöll eller förvärvade som kontraktsanställd personal.
- 168 Vad gäller utsikterna att senare erhålla en anställning, är den åberopade skadan kopplad till den möjlighet som sökandena skulle ha haft att bli erbjudna ett kontrakt som tillfälligt anställd efter det att JET-projektet upphört. Sådana utsikter att bli anställd framstår som mycket hypotetiska eftersom det saknas uppgifter angående behovet i Euratom av den typ av tjänster som sökandena hade haft, efter det att samarbetsprojektet JET hade upphört, och det saknas i synnerhet information som gör det möjligt att bedöma om det fanns en organisatorisk kontinuitet mellan samarbetsprojektet JET och de enheter som omfattades av den ovan i punkt 8 omnämnda europeiska överenskommelsen om utvecklingsverksamhet inom fusionsenergin som fortsatte den forskning som tidigare bedrevs av samarbetsprojektet. Eftersom skadan inte är styrkt såvitt avser utsikterna att erhålla en anställning efter den 31 december 1999, kan sökandenas skadeståndsyrkande avseende skada härför inte vinna bifall.

- 169 Skadeståndet skall således för varje sökande beräknas från och med ikraftträdandedatumet för det äldsta avtal som ingåtts eller förnyats beträffande respektive sökande, varvid detta datum inte får ligga mer än fem år tillbaka i tiden från det att skadeståndskravet framfördes till kommissionen.
- 170 De uppgifter som finns i handlingarna i målet är inte tillräckliga för att förstainstansrätten skall kunna fastställa det skadestånd som skall utges till respektive sökande. Parterna uppmanas därför att träffa ett avtal på grundval av följande principer och kriterier.
- 171 Parterna skall inledningsvis försöka komma överens om vilken anställning och lönegrad som skulle ha motsvarat de arbetsuppgifter som respektive sökande utförde, om de hade erbjudits ett kontrakt som tillfälligt anställda vid den tidpunkt som angivits ovan i punkt 169.
- 172 Parterna skall därefter komma överens om vilken karriär som respektive sökande skulle ha haft från och med den tidpunkt då de anställdes till och med åtminstone något av de fem senaste åren, såsom avses ovan i punkt 169, varvid man även skall beakta den genomsnittliga löneökning som anställda vid Euratom med motsvarande tjänst och lönegrad, som i förekommande fall arbetat i JET, har haft samt de eventuella befordringar som respektive sökande hade kunnat beviljas under denna tid mot bakgrund av den fastställda lönegraden och tjänsten, varvid det genomsnittliga antalet befordringar av tillfälligt anställda vid Euratom i en liknande situation skall tillämpas.
- 173 Vid jämförelsen mellan en tillfälligt anställd i gemenskaperna och en kontraktsanställd såsom respektive sökande skall man utgå från nettobeloppen, efter avdrag för avgifter och andra pålagor enligt den tillämpliga lagstiftningen. De båda skattesystemen, gemenskapernas skattesystem och det brittiska skattesystemet, som är tillämpliga på de berörda beloppen får nämligen inte påverka jämförelsen, som skall göras utifrån nettobelopp efter avdrag för skatt. Det erinras om att gemenskapernas tjänstemän och övriga anställda skall betala en skatt till gemenskaperna (rådets

förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 260/68 av den 29 februari 1968 om villkoren för och förfarandet vid skatt till Europeiska gemenskaperna (EGT L 56, s. 8; svensk specialutgåva, område 1, volym 1, s. 45), i senast ändrade lydelse enligt rådets förordning (EG, Euratom) nr 1750/2002 av den 30 september 2002 (EGT L 264, s. 15)).

- 174 Skadeståndet skall beräknas för en period som inleds det datum som angivits ovan i punkt 169 och som slutar antingen det datum som respektive sökande upphörde att arbeta för JET-projektet om detta datum inföll innan projektet avslutades den 31 december 1999, eller det sistnämnda datumet om den berörde sökanden arbetade för JET-projektet till dess att projektet upphörde.
- 175 Sökandena har även yrkat kompensation för den skatt som uttas av den brittiska skattemyndigheten på ett sådant skadestånd som är i fråga i förevarande fall, nämligen ett skadestånd för skada som orsakats av gemenskaperna.
- 176 Det skadestånd som skall utgå till respektive sökande syftar till att ersätta förlust av lön jämte tillhörande förmåner som skall uppskattas netto efter avdrag för skatt, såsom angivits ovan i punkt 173, och eftersom skadeståndet skall beräknas på samma sätt med beaktande av gemenskapsskatten omfattas detta av det skattesystem som i enlighet med artikel 16 i protokollet om privilegier och immunitet för tjänstemän och andra anställda vid Europeiska gemenskaperna är tillämpligt på de belopp som gemenskaperna betalar till sina anställda. Det berörda skadeståndet, vilket således skall vara ett nettobelopp och fritt från all beskattning, kan således inte bli föremål för nationell beskattning. Något ytterligare skadestånd som ersättning för sådan beskattning skall således inte utgå.
- 177 Parterna skall försöka träffa en överenskommelse på grundval av ovan angivna principer och kriterier inom en frist på sex månader från och med delgivningen av denna dom. Om en sådan överenskommelse inte har träffats skall parterna inom samma frist till förstainstansrätten inkomma med uppgift om de belopp som de anser att skadeståndet skall uppgå till (se, exempelvis för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 5 oktober 1988 i mål 180/87, Hamill mot kommissionen, REG 1988, s. 6141).

Rättegångskostnader

203 Beslut om rättegångskostnaderna meddelas senare.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (första avdelningen)

följande dom:

- 1) **Kommissionen förpliktas ersätta den ekonomiska skada som respektive sökande har lidit till följd av att han eller hon inte har rekryterats som tillfälligt anställd vid gemenskaperna för sitt arbete i samarbetsprojektet Joint European Torus (JET).**
- 2) **Parterna skall inom en frist på sex månader från och med dagen för förevarande dom till förstainstansrätten inkomma med uppgift om det belopp som parterna överenskommit skall utgå i ersättning för denna skada.**

- 3) **Om en sådan överenskommelse inte kan träffas skall parterna inom samma frist till förstainstansrätten inkomma med uppgift om de belopp som de anser att skadeståndet skall uppgå till.**

- 4) **Beslut om rättegångskostnader meddelas senare.**

Vesterdorf

Jaeger

Legal

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 5 oktober 2004.

H. Jung

Justitiesekreterare

B. Vesterdorf

Ordförande